

TAMPEREEN YLIOPISTO

Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen merkitys sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden ammatillisen identiteetin ja asiantuntijuuden kehitykselle

Kasvatustieteiden tiedekunta

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma

VEERA STYLMAN

Lokakuu 2017

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

VEERA STYLMAN: Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen merkitys sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden ammatillisen identiteetin ja asiantuntijuuden kehitykselle

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma, 59 sivua, 4 liitesivua

Lokakuu 2017

Tutkimuksessa oli tavoitteena selvittää ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden muodostamaa kuvaa omasta ammatillisesta profiilistaan sekä tuomaan esiin heidän käsityksiään omasta ammatillisesta kasvustaan ja asiantuntijuuden kehittymisestään koulutuksen aikana.

Tutkimuskysymykset olivat:

- 1) Millaiset ammatilliset tekijät ovat edesauttaneet opiskelijoiden hakeutumista opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa?
- 2) Miten ylempi ammattikorkeakoulutus on tukenut opiskelijoiden ammatillista kasvua ja asiantuntijuuden kehitystä?
- 3) Millaisena opiskelijat kokevat ammatillisen identiteettinsä?
- 4.a) Millaisena opiskelijat ja opettajat näkevät sosiaali- ja terveysalan tulevaisuuden?
- 4.b) Miten ylempää ammattikorkeakoulutusta tulisi kehittää tulevaisuudessa opiskelijoiden ja opettajien näkökulmasta?

Tutkimuksen empiirinen aineisto kerättiin vuoden 2016 touko- ja kesäkuun aikana. Aineisto kerättiin yksilöhaastatteluinä käyttämällä strukturoitua, osittain teoriaan pohjautuvaa haastattelurunkoa. Haastateltavina oli viisi sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavaa opiskelijaa sekä kaksi heidän opettajaansa. Aineiston analysoinnissa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Johtopäätöksissä pohdittiin tulosten merkitystä yleisemmin ympäröivässä yhteiskunnassa ja kokemusmaailmassa.

Tutkimuksen tulosten mukaan opiskelijat olivat hakeutuneet opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa etenkin esimiehenä toimimisen mahdollistamiseksi sekä uralla edetäkseen. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto oli kehittänyt sekä opiskelijoiden teoreettista että käytännöllistä osaamista sekä lisännyt tutkimusmenetelmiin ja työelämän käytäntöihin liittyvää tietoa. Opiskelijat ja opettajat näkivät ylemmän ammattikorkeakoulutuksen tulevaisuuden valoisana ja sillä olevan oma paikkansa koulutussektorilla ja yhteiskunnassa yliopistokoulutuksen rinnalla. Sosiaali- ja terveysalan tulevaisuus taas herätti jonkin verran huolta koskien sekä alan työtekijöitä että asiakkaita.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan sanoa, että sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulutus oli tukenut opiskelijoiden ammatillista kasvua ja asiantuntijuuden kehittymistä. Tällä voidaan nähdä olevan lukuisia positiivisia vaikutuksia yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden kehittämismyönteisyyden ja kehittämisosaamisen voidaan nähdä vastaavan alati muutoksessa olevan yhteiskuntamme asettamiin haasteisiin tulevaisuudessa.

Avainsanat: ylempi ammattikorkeakoulututkinto, ammatillinen kasvu, ammatillinen identiteetti, asiantuntijuuden kehitys, sosiaali- ja terveysala

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUS OSANA KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄ JA YHTEISKUNTAA	7
2.1	YLEMPIEN AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTOJEN RAKENNE JA LÄHTÖKOHDAT	7
2.2	YLEMPIEN AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTOJEN TAUSTAA JA AIEMPIÄ TUTKIMUKSIA.....	9
2.3	YLEMMÄT AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT OSANA KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄ JA TYÖELÄMÄÄ.....	10
3	AMMATILLINEN KASVU JA ASiantuntijuuden KEHITTYMINEN	13
3.1	AMMATILLINEN KASVU JA AMMATILLISEN IDENTITEETIN KEHITYS.....	13
3.2	ASiantuntijuuden JA AMMATILLISEN KOMPETENSSIN KEHITTYMINEN	16
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	22
4.1	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	22
4.2	HAASTATTELUAINEISTO.....	23
4.3	TUTKIMUKSEN METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT	23
4.4	AINEISTON ANALYYSI	24
5	TUTKIMUSTULOKSET	25
5.1	YLEMPÄÄN AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEEN HAKEUTUMISTA EDESAUTTANEET AMMATILLISET TEKIJÄT	27
5.2	YLEMMÄN AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN MERKITYS OPISKELIJOIDEN AMMATILLISELLE KASVULLE JA ASiantuntijuuden KEHITYKSELLE	29
5.3	SOSIAALI- JA TERVEYSALAN YLEMPÄÄ AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTOA SUORITTAVIEN OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSIÄ OMASTA AMMATILLISESTA IDENTITEETISTÄÄN	35
5.4	SOSIAALI- JA TERVEYSALAN TULEVAISUUS HAASTATeltavien NÄKÖKULMASTA.....	41
5.5	YLEMMÄN AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN	45
6	YHTEENVETO JA POHDINTA	50
6.1	TULOSTEN YHTEENVETO	50
6.2	TULOSTEN MERKITYKSEN POHDINTA	52
6.3	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	53
6.4	JATKOTUTKIMUSAIHEET.....	54
	LÄHTEET.....	56
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomessa suoritettujen korkeakoulututkintojen määrä on ollut jo pitkään kasvussa. Toisin kuin useissa muissa Euroopan maissa, Suomessa suurin osa yliopiston kandidaatintutkinnon suorittaneista jatkaa valmistuttuaan suoraan maisteriopintoihin. Maksuttomalla koulutuksella lienee suuri vaikutus tähän. Enenevissä määrin myös ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet hakeutuvat jatko-opiskelemaan joko yliopistojen maisteriohjelmiin tai ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin. Yliopistoissa suoritettujen ylempien korkeakoulututkintojen määrä on kuitenkin huomattavasti korkeampi kuin ammattikorkeakouluissa suoritettujen ylempien korkeakoulututkintojen. Esimerkiksi vuonna 2016 yliopistoissa suoritettujen ylempien korkeakoulututkintojen (maisterin tutkinto) määrä oli yli 15 000 ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrän ollessa noin 2 500. Suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrä on kuitenkin kasvanut voimakkaasti koko olemassa olonsa ajan. Vuonna 2004 ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja suoritettiin 59, ja vuoden 2016 loppuun mennessä ylempi ammattikorkeakoulututkinto oli jo lähes 13 500 henkilöllä. (Vipunen 2017.)

Jo pitkään on puhuttu myös korkeakoulututkintojen määrän kasvaessa korkeakoulutettujen työttömyyden kasvusta. Vaikka ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot eivät kilpailekaan opiskelijamäärillä yliopistotutkintojen kanssa, voidaan niiden nähdä vastaavan yleisesti ottaen paremmin muuttuvan työelämän vaatimuksiin ketterien tutkintorakenteidensa sekä opetusmuotojensa vuoksi. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien ammatillinen polku on usein erilainen kuin yliopistotutkintoa suorittavien. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että koulutukseen pääsyn yhtenä edellytyksenä on kolmen vuoden työkokemus, minkä vuoksi jokaisella tutkintoon valitulla on jo alkanut muodostua jonkinlainen ammatillinen identiteetti.

Ylempää ammattikorkeakoulutusta vaivaa kuitenkin yhä sen tunnettuuden ja arvostuksen puute. Kyseinen koulutusmuoto joutuu selvästi jatkuvasti legitimoimaan omaa olemassaoloaan ja tekemään esimerkiksi kannanottoja vahvistaakseen asemaansa ja arvostustaan, vaikka opiskelijamäärät ovatkin moninkertaistuneet ylempään ammattikorkeakoulutuksen olemassaolon aikana.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry tekee paljon työtä ylemmän ammattikorkeakoulutuksen aseman vahvistamiseksi.

Yhteiskunnassa tapahtuvat suuret rakenteelliset muutokset väestön ikääntyessä ja maahanmuuton lisääntyessä johtavat väistämättä suuriin muutoksiin sekä työelämässä yleisesti että sosiaalialalla. Tämä haastaa myös koulutussektorin uudistamaan ja päivittämään koulutussisältöjä ja -muotoja jatkuvasti vastatakseen näihin muutoksiin. Yksilöiltä vaaditaan myös kykyä elinikäiseen oppimiseen ja halua kehittää omaa osaamistaan jatkuvasti.

Tässä tutkielmassa olen selvittänyt ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden muodostamaa kuvaa omasta ammatillisesta identiteetistään sekä tuonut esiin heidän käsityksiään omasta ammatillisesta kasvustaan ja asiantuntijuuden kehittymisestään koulutuksen aikana. Tutkielmassani olen selvittänyt ensinnäkin, millaiset ammatilliset tekijät ovat vaikuttaneet tähän tutkimukseen haastateltujen opiskelijoiden haluun hakeutua opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Lisäksi tavoitteenani on ollut kartoittaa opiskelijoiden ja opettajien käsityksiä opiskelijoiden ammatillisesta identiteetistä sekä selvittää, miten koulutus on tukenut opiskelijoiden ammatillista kasvua ja kehittänyt heidän asiantuntijuuttaan. Tutkielmassani kiinnostuksen kohteina ovat olleet myös haastateltujen opiskelijoiden ja opettajien tulevaisuudennäkymät ja kehitysehdotukset sekä sosiaali- ja terveysalaa että ylempää ammattikorkeakoulutusta koskien.

Valitsin tutkimukseni informanteiksi sosiaali- ja terveysalan opiskelijat, koska heidät voidaan nähdä mielenkiintoisena heterogeenisenä ryhmänä, jonka edustajia kuitenkin yhdistää jonkinlainen yhteinen kutsumus ihmisten kanssa tehtävää työtä ja ihmisten auttamista kohtaan. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavilla sosiaali- ja terveysalan opiskelijoilla taas voidaan nähdä kutsumuksen lisäksi myös kasvanut tarve edetä urallaan ja syventää osaamistaan. Ylempi ammattikorkeakoulutus taas itsessään on omanlaisensa, monipuolinen ja kasvava koulutuksen muoto, joka kuitenkin jakaa voimakkaasti mielipiteitä ja ajatuksia sen roolista ja hyödyllisyydestä koulutussektorilla ja yhteiskunnassa.

Tutkielmani rakenne on perinteinen. Ensin luvussa kaksi esittelen ylemmän ammattikorkeakoulutuksen rakennetta, taustaa sekä aiempaa tutkimustietoa aiheeseen liittyen. Luvussa kolme käsittelen tutkimuksen kannalta olennaisia käsitteitä; ammatillista kasvua ja asiantuntijuuden kehittymistä. Luvussa neljä kerron tutkimukseni toteuttamisesta,

tutkimusmetodeista ja analyysistä, ja luvussa viisi esittelen tutkimuskysymyksittäin tutkimukseni tulokset. Viimeisessä luvussa vedän tulokset yhteen ja syvennyn muutamiin kiinnostaviin, tuloksista esiin nouseviin teemoihin. Pohdin myös tutkimukseni eettisyyttä ja luotettavuutta sekä nostan esiin joitakin jatkotutkimusaiheita.

2 YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUS OSANA KOULUTUSJÄRJESTELMÄÄ JA YHTEISKUNTAA

Tässä luvussa kerron ylemmän ammattikorkeakoulutuksen tutkintorakenteesta, koulutusmuodon taustoista sekä roolista osana koulutusjärjestelmää ja työelämää.

2.1 Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen rakenne ja lähtökohdat

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on 60–90 opintopisteen laajuinen ylempi korkeakoulututkinto, joka antaa yliopiston maisterintutkintoa vastaavan kelpoisuuden hakea julkisiin virkoihin. Tutkinto sisältää koulutusaloittaiset syventävät opinnot, vapaavalintaisia opintoja sekä opinnäytetyön, joka toteutetaan työelämän kehittämistehtävänä yleensä oman työn kehittämistarpeisiin pohjautuen. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa opiskelemaan voi hakea henkilö, jolla on alalle soveltuva korkeakoulututkinto sekä tutkinnon jälkeen hankittu vähintään kolmen vuoden työkokemus alalta, jolle ollaan hakemassa tai alalta, jolta aiempi korkeakoulututkinto on. Tutkinto voidaan suorittaa työn ohessa 1,5–3 vuodessa ja koulutus tapahtuu monimuoto-opiskeluna sisältäen lähiopintojaksoja, verkko-opintoja ja itsenäistä työskentelyä. (Opintopolku 2016.)

Ylemmässä ammattikorkeakouluopiskelussa on pyritty ottamaan huomioon se, että työelämässä tarvitaan nykyään substanssiosaamisen lisäksi myös kykyä yhteistyöhön, tiimeissä toimimiseen ja osaamisen jakamiseen. Lisäksi monialainen osaaminen nähdään substanssiosaamisen ohella erittäin tärkeänä. Tämän vuoksi ylemmässä ammattikorkeakouluopiskelussa korostuvat tietyt oppimiskäsitykset ja toiminnan periaatteet. (Sinkkonen, Tapani, Aho, Lipponen, Wallin, Saari & Cumini 2015, 12.) Opiskelu pohjautuu konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen, jossa korostuu ennen kaikkea yhteisöllisyys. Konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä olennaista on tiedon rakentaminen ja työstäminen yhdessä toisten oppijoiden kanssa. Konstruktiivisuudella tarkoitetaan oppimista tiedon rakentamisena. Oppiminen on prosessi, jossa ihminen ohjaa tiedon valikoimista ja tulkintaa aiempien kokemustensa sekä sen hetkisten tavoitteidensa perusteella. Konstruktiivisessa oppimisessä ihminen

yhdistelee uutta tietoa jo aiemmin opittuihin asioihin. Sosiokonstruktivistiselle oppimiskäsitykselle ominaista on, että tieto muodostetaan sosiaalisesti ja kognitiivisesti. Tietoon sisältyy sosiaalisesti jaettuja merkityksiä ja sopimuksia. Sosiaalisilla suhteilla, vuorovaikutuksella ja siihen osallistumisella on suuri merkitys sosiokonstruktivistisessä oppimisessä. (Kauppila 2007, 35–36.) Yhteisön merkitys tiedonmuodostuksessa korostuu sosiaalisessa konstruktivismissa ja yksilön merkitys on toissijainen (Tynjälä 1999, 57). Kauppila (2007, 48) on kiteyttänyt sosiokonstruktivistisen oppimiskäsityksen ajatuksen seuraavalla tavalla: ”Sosiokonstruktiiivinen näkemys pitää oppimista laaja-alaisena prosessina, johon kuuluvat mm. itseohjautuvuus, sisäinen ja ulkoinen reflektio, symboliset interaktiot, yhteistyö, sosialisaatioprosessi, identiteetin kehitys ja arvopäämäärien hahmottaminen.”. Ylemmässä ammattikorkeakoulutuksessa nämä teemat nousevat merkittävästi esiin opiskelun muotoja tarkasteltaessa.

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen ohella myös osallisuus ja osallistava pedagogiikka ovat ylemmän ammattikorkeakouluopiskelun taustaperiaatteita. Näihin liittyy vahvasti kuulumisen tunne, joka voidaan nähdä yksilöllisenä kokemuksena, jota ympäröivät yhteisöt joko vahvistavat tai heikentävät. Kuulumisen tunnetta lisäävät myös alan ja opiskelun kokeminen mielekkääksi ja merkitykselliseksi ja parhaimmillaan kuulumisen tunne voi edistää halua osallistua erilaisiin monialaisiin verkostoihin, mikä taas voi vaikuttaa positiivisesti koko yhteisön oppimiseen. (Sinkkonen ym. 2015, 13.)

Tätä tutkielmaa varten on haastateltu sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavia opiskelijoita, joista osa opiskeli haastatteluhetkellä sosionomi (YAMK) –koulutuksessa ja osa sosiaali- ja terveysalan johtamisen koulutuksessa. Sosionomi (YAMK) –koulutuksen opetussisällöt keskittyvät ensimmäisenä vuonna sosiaalityöhön ja palveluohjaukseen, sosiaali- ja terveysalalla tapahtuviin muutoksiin sekä ajankohtaisiin erityiskysymyksiin. Toisena vuonna toteutetaan opinnäytetyö ja opinnoissa painottuvat tutkimuksellinen kehittäminen ja johtamisosaaminen. Sosionomi (YAMK) –koulutuksesta valmistuneet voivat sijoittua vaativiin sosiaalialan asiakastehtäviin, esimiestehtäviin, palvelujen suunnittelu- ja kehitystehtäviin, johtotehtäviin tai koordinaattoreiksi. (TAMK 2016a.) Sosiaali- ja terveysalan johtamisen koulutuksessa painottuvat johtamisopinnot, joihin kuuluu esimerkiksi projekti-, prosessi-, laatu-, henkilöstö- ja talousjohtamiseen liittyviä sisältöjä ja kyseisestä koulutuksesta valmistuneet voivat sijoittua monenlaisiin johtamis-, esimies- ja asiantuntijatehtäviin eri sektoreilla. Muutosjohtaminen ja palveluiden sekä henkilöstön kehittäminen ovat olennaisia painopisteitä koulutuksessa sosiaali-

ja terveysalan toimintaympäristöissä alati tapahtuvien muutosten ja kehityksen vuoksi. (TAMK 2016b.)

2.2 Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen taustaa ja aiempia tutkimuksia

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot otettiin mukaan Suomen ammattikorkeakoulujärjestelmään 2000-luvun alussa Bolognan prosessin mukaisesti, kun vuonna 2002 käynnistettiin ensimmäiset ammattikorkeakoulujen jatkotutkintokokeilut. Tutkintojen vakinaistaminen ja rinnastaminen ylempiin korkeakoulututkintoihin tapahtui vuonna 2005, jonka jälkeen opiskelija- ja tutkintomäärät ovat kasvaneet vuosittain, ja vuoden 2014 lopulla yli 10 000 opiskelijalla oli suoritettuna ylempi ammattikorkeakoulututkinto. (Sutela 2015, 9.) Vuoden 2016 loppuun mennessä ylempi ammattikorkeakoulututkinto oli jo lähes 13 500 henkilöllä (Vipunen 2017). Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on siis kasvattanut suosiotaan ja vakiinnuttanut asemaansa ylempänä korkeakoulututkintona koko olemassaolonsa ajan. Ylemmällä ammattikorkeakoulututkinnolla ei kuitenkaan näytä edelleenkään olevan likimainkaan samanlaista asemaa kuin yliopiston maisterintutkinnolla, eikä se ole vieläkaan kovin tunnettu työmarkkinoilla eikä yleisessä keskustelussa, vaikka ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa saman kelpoisuuden kuin yliopiston maisterintutkinto.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry toteutti keväällä 2016 kattavan selvityksen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen rakenteellista kehittämistä koskien (Arene 2016). Selvitykseen perustuva raportti julkaistiin syksyllä 2016, ja sen aineistona käytettiin pääosin tilastoaineistoa ylemmistä ammattikorkeakoulututkinnoista sekä kyselyä, johon vastasi 922 opiskelijaa tai alumnia. Näiden lisäksi selvityksessä hyödynnettiin muita ylempää ammattikorkeakoulututkintoa koskevia tutkimuksia sekä verkostohankkeiden tuloksia. Kyselyssä käsitellään ylempien ammattikorkeakoulututkintojen asemaa osana koulutusjärjestelmää ja yhteiskuntaa sekä tutkintojen vahvuuksia ja kehittämissuosituksia. Raportissa on esitelty myös Arene ry:n korkeakoulupoliittisia esityksiä.

Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden identiteetin muodostumista on tutkinut myös esimerkiksi Heli Liikanen (2007), joka käsittelee pro gradu -tutkielmassaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ensimmäisten joukossa Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa suorittavien opiskelijoiden narratiivisen identiteetin kehittymistä. Tutkimuksen tulosten mukaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien identiteetti rakentuu erilaisista lähtökohdista

riippuen, ja selkeä visio tulevaisuuden mahdollisuuksista tukee opiskelijoiden identiteetin kehittymistä ja opintoihin sitoutumista.

Maija Kettunen ja Paula Mäkinen (2015) ovat tutkineet pro gradu –tutkielmassaan sosiaali- ja terveysalan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden käsityksiä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Heidän tutkimustulostensa mukaan muuttuva työelämä yleisesti sekä sosiaali- ja terveysalalla tapahtuvat muutokset asettavat jatkuvasti uusia kehittymistarpeita yksilöille ja työyhteisöille. Lisäksi heidän tutkimuksena tulokset tukevat käsitystä siitä, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tunnettuus ja arvostus ovat yhä melko heikkoja etenkin työelämässä.

Taina Pallosen (2010) pro gradu -tutkielma käsittelee palveluliiketoiminnan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevien kansainvälisyysosaamista. Näkökulma kyseisessä tutkielmassa on siis hieman erilainen verrattuna tähän tutkielmaan ja kahteen edellä mainittuun. Tutkimuksen tulosten mukaan kansainvälisyysosaaminen ei korostunut kovin paljon opinnoissa. Perinteiset vaihto-ohjelmat eivät sovellu helposti ylempään ammattikorkeakouluopiskeluun ja opiskelijat toivoivat esimerkiksi lyhyitä vaihto-ohjelmia sekä enemmän englanninkielistä koulutustarjontaa. Informaaleilla oppimisympäristöillä oli tutkimuksen tulosten mukaan merkitystä kansainvälisyyteen liittyvän asiantuntijuuden kehittymisessä.

2.3 Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot osana koulutusjärjestelmää ja työelämää

Ylemmät korkeakoulututkinnot kuuluvat eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen (EQF) mukaisesta kahdeksasta tasosta tasolle seitsemän yhdessä yliopistojen maisterintutkintojen kanssa. EQF sisältää kaikki tutkinnot perustutkinnoista edistyneen tason tutkintoihin yleissivistävän, ammatillisen ja korkeakoulutuksen tasoilla. EQF mahdollistaa eri tutkintojen välisen vertailun EU:n jäsenvaltioiden kesken, sillä sen avulla voidaan kuvata koulutusjärjestelmästä riippumatta yksilön tietoja, taitoja ja pätevyyttä. Tästä on hyötyä esimerkiksi osaamisen ja pätevyyksien tunnistamisessa ja tunnustamisessa sekä näin ollen myös elinikäisen oppimisen edistämisessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016a).

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat nuoresta iästään huolimatta vakiinnuttaneet asemaansa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä ja opiskelija- ja tutkintomäärät ovat kasvaneet jatkuvasti. Tutkintojen arvostus ja tunnettuus on kuitenkin yhä kohtalaisen heikkoa ja tutkintonimikkeet

epäselviä etenkin työ- ja elinkeinoelämän näkökulmasta. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen (2016, 5) mukaan ylempien ammattikorkeakoulututkintojen asemaa osana suomalaista korkeakoulujärjestelmää tulisi vahvistaa yhtenäistämällä tutkintonimike muotoon maisteri (AMK). Arene on esittänyt myös, että rekrytointitilanteissa ylempi ammattikorkeakoulututkinto on tunnistettava ylemmäksi korkeakoulututkinnoksi. Lisäksi Arenen mukaan kynnystä tohtoriopintoihin suuntautumiseen ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen on madallettava kehittämällä monialaisia ja ammatillisemmin profiloituneita tohtoriopintoja.

Arenen (2016, 13–14) toteuttaman kyselyn mukaan 250 ylempään ammattikorkeakoulutuksen opiskelijaa tai alumnia 881:stä kyselyyn vastanneesta oli harkinnut hakeutumista tohtoriopintoihin. Kuitenkin vain muutama ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut on tullut valituksi tohtorikoulutukseen. Kyselyn mukaan monet kokevat tohtoriopintoihin etenemisen haastavaksi esimerkiksi opintoihin hakeutumista koskevan tiedon puutteen ja laajoja täydentäviä opintoja koskevien vaatimusten vuoksi.

Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa kuvaa ennen kaikkea sen tiivis yhteys työelämään, mikä ilmenee useilla eri tavoilla. Tutkintoa opiskelemaan hakevilta vaaditaan vähintään kolmen vuoden työkokemus soveltuvalta alalta ja opiskelijat suorittavat tutkinnon yleensä työn ohella. Opiskeluun sisältyy sekä opiskelijoiden omien työpaikkojen että muun työelämän kanssa yhteistyössä tehtäviä kehittämisprojekteja. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat joustavia ja niissä pyritään vastaamaan nopeasti työelämän uusiin osaamistarpeisiin ja siten myös kehittämään työelämää.

Ylemmillä ammattikorkeakoulututkinnoilla pyritään myös vastaamaan työelämän muuttuviin tarpeisiin. Koulutussisällöillä tavoitellaan opiskelijoiden syvällisten tietojen ja teoreettisten valmiuksien kehittymistä sekä kykyä osaamisen hyödyntämiseen, jotta tutkinnon suorittaneet voivat työskennellä työelämän kehittäjinä ja uudistajina. Tulevaisuuteen suuntaavat ja käytännönläheiset opinnot auttavat opiskelijoita myös verkostoitumaan sekä toteuttamaan muutos- ja kehittämistyötä käytännön työssä. (Arene 2016, 14.)

Työelämäyhteys ja ammatillisuus ilmenevät myös siten, että 38 % ylempää ammattikorkeakoulutusta suorittaneista opiskelijoista on myös ammatillisen perustutkinnon suorittaneita. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot tarjoavat ammatillisen perustutkinnon suorittaneille ammatillisesti painottuneen väylän osaamisen syventämiseen aina ylempään korkeakoulututkintoon saakka. (Arene 2016, 10–11.) Ammatillisen peruskoulutuksen jatko-

opintokelpoisuus ja -valmiudet ovat herättäneet jonkin verran keskustelua OKM:n työryhmän julkaistua loppuvuodesta 2016 Valmiina valintoihin -raportin, joka käsitteli ylioppilastutkinnon painoarvon lisäämistä korkeakouluvalinnoissa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b). Keväällä 2017 julkaistiin Valmiina valintoihin 2 -raportti, joka sisälsi toimenpideohjelman ammatillisten toisen asteen tutkintojen hyödyntämiseksi korkeakouluvalinnoissa. Kyseisessä raportissa esitettiin esimerkiksi toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistyön lisäämistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.) Ammatillisissa oppilaitoksissa on jo tälläkin hetkellä vapaavalintaisia opintoja opiskelijoille, jotka ovat suuntautumassa jatko-opiskelemaan ammattikorkeakouluun. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on arvioinut ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavien opintopolkujen ja koulutusasteiden yhteistyön toimivuutta. Arvioinnin mukaan ammattikorkeakoulut tekevät ammatillisten koulutuksen järjestäjien kanssa yhteistyötä esimerkiksi tiedotukseen liittyen, mutta opiskelijoiden uraohjaukseen liittyvässä yhteistyössä on puutteita. Yhteistyön lisääminen vaatii arvioinnin tulosten mukaan myös selkeämpiä tavoitteita onnistuakseen. (Hintsanen, Juntunen, Kukkonen, Lamppu, Lempinen, Niinistö-Sivuranta, Nordlund-Spiby, Paloniemi, Rode, Goman, Hietala, Pirinen & Seppälä 2016.)

Seuraavassa luvussa jatkan tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen avaamista selvittämällä ammatillisen kasvun ja asiantuntijuuden kehittymisen käsitteitä.

3 AMMATILLINEN KASVU JA ASiantuntijuuden KEHITTYMINEN

Tässä luvussa selvitän ammatillista kasvua sekä asiantuntijuuden kehittymistä ja niihin liittyviä ammatillisen identiteetin ja ammatillisen kompetenssin käsitteitä.

3.1 Ammatillinen kasvu ja ammatillisen identiteetin kehitys

Ammatillisen identiteetin käsitteellä viitataan siihen, miten ihminen suhteuttaa itsensä työhön ja ammatillisuuteen elämänsä historian perusteella. Käsitteeseen liittyvät myös yksilön työtä koskevat tulevaisuuden toiveet sekä arvot ja sitoutumisaste. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 26.) Heikkisen (2001, 12–13) mukaan ”ammatillinen identiteetti on normeja ja rooleja tuottavien yhteisöjen ja yhteiskunnan kanssatekemistä.” Ammatillinen identiteetti voidaan siis nähdä, ei vain yksilöön liittyvänä henkilökohtaisena ja irrallisena asiana, vaan myös sosiaalisena konstruktiona.

Ammatillisen identiteetin muodostuminen ja ammatillinen kasvu eivät tapahdu tyhjiössä, vaan niille on omat paikkansa ja tilansa. Nämä paikat ja tilat ovat fyysisesti ja sosiaalisesti ilmeneviä ympäristöjä, jotka mahdollistavat ammatillisen identiteetin muodostumisen. Tämä taas tapahtuu aina suhteessa aikaan. Ensinnäkin ihmisen elinaika on rajallinen, mikä vaikuttaa siihen, että ammatillisen identiteetin kehitys on pitkälti sidoksissa elinkaaren eri vaiheisiin. Toiseksi yhteiskunta toimii hyvin paljon ajan raamittamissa puitteissa, mikä vaikuttaa ammatillisen identiteetin kehityksen paikkoihin ja tiloihin. Lisäksi ammatillisen identiteetin kehitys on aina sidoksissa siihen, miten oma aikamme näyttäytyy suhteessa historiaan ja tulevaisuuteen. Ammatillinen identiteetti muodostuu myös aina osana persoonallista identiteettiä, sillä siihen vaikuttavat monet persoonalliseen identiteettiin liittyvät tekijät, kuten minäidentiteetti, ryhmäidentiteetti ja kollektiivinen identiteetti. (Heikkinen 2001, 12, 14–15.)

Ammatillinen identiteetti on muuttunut jatkuvasta ja vakaana pysyvistä pirstaleiseksi ja tilanteen mukaan muovautuvaksi siirryttäessä modernista jälkimoderniin (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 26). Voidaankin puhua uusprofessionalismista, jossa perinteiset ammatit korvataan

moniosaamisella. Uusprofessionalismille ominaista on valmius jatkuvaan muutokseen sekä monipuolinen yleisosaaminen. Tämä voi johtaa siihen, että myös työn laatu kärsii osaamisen ollessa hajanaisempaa. Lisäksi työntekijöiden ammatti-identiteetti heikentyy, kun heidän on identifioitava itsensä oman ammattikulttuurinsa sijaan esimerkiksi työyhteisöön tai organisaatioon. (Filander 2006, 9.) Työelämän muuttuessa on siis alettu korostaa työntekijöiden ammattitaidon ja asiantuntijuuden sijaan muutosten sietokykyä, moniosaamista ja joustavuutta (Onnismäe 2006, 11). Eteläpelto ja Vähäsantanen (2006, 27) korostavat ammatillisen identiteetin tärkeyttä myös pirstaleisen työelämän keskellä, sillä oman osaamisen tunnistaminen ja myyminen ovat nykyään erittäin tärkeitä taitoja palkkatyön muututtua yhä yrittäjämäisemmäksi. Ammatillista identiteettiä ja omaa osaamista on tarpeen määritellä jatkuvasti uudelleen työtehtävien tai ammatin vaihtuessa.

Yksilön ammatillinen identiteetti muovautuu jatkuvasti ammatillisen kasvun ja kehityksen kautta. Petri Nokelaisen (2008) mukaan ammatillinen kasvu (*professional growth*) on jatkuva oppimisprosessi, jonka aikana yksilö omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat tätä selviytymään alallansa tapahtuvien muutosten keskellä. Ammatillinen kehitys (*professional development*) pitää sisällään kaikki toiminnot, jotka liittyvät ammatillisen osaamisen kehittämiseen, ja on siis näin ollen osa ammatillista kasvua. Parhaimmillaan ammatillisen osaamisen kehittäminen on jatkuva, elinikäinen prosessi, jonka aikana pyritään päivittämään tietoa ja osaamista ajantasaiseksi. Se johtaa myös usein yksilön itsetunnon kasvuun taitojen ja tieteiden kehittymisen myötä. (Nokelainen 2008, 22, 25.) Usein kasvuprosessi kuitenkin katkeaa, kun yksilö ei koe voivansa enää kehittyä ammatissaan. Tämä vaikuttaa negatiivisesti työmotivaatioon sekä työn kokemiseen merkityksellisenä. Ruohotie (2000) kutsuu tällaista tilannetta urarutiiniksi, jonka murtamiseen tarvitaan ammatillista kasvua laukaisevia tekijöitä. Näitä tekijöitä löytyy organisaatiosta, yksilöstä tai hänen työroolistaan. Nykyään voidaan ajatella, että ammatillisen osaamisen jatkuva kehittäminen ja päivittäminen on jopa välttämätöntä työelämän muutoksessa mukana pysymiseksi.

Organisatoriset kasvutekijät liittyvät muutoksiin, joita tapahtuu esimerkiksi organisaation rakenteissa ja työtehtävissä sekä niihin liittyvissä vastuualueissa. Organisaation kasvuedellytyksenä on se, että organisaatiossa vallitsee ilmapiiri, joka on orientoitunut ammatilliseen kasvuun. Tällaisen kasvuorientoituneen ilmapiirin kehittämiseen vaikuttavat useat tekijät. Esimerkiksi johdon ja esimiehen tuella on suuri merkitys kasvuorientoituneen ilmapiirin kehittämisessä. Yhtä olennaisia tekijöitä ovat työntekijöiden ryhmähenki ja kehittymishalu. Lisäksi ilmapiirin kasvuorientoituneisuuteen vaikuttavat muun muassa työn arvostus, vaikutusmahdollisuudet ja stressi. Oman työn heikko arvostus ei lisää kehittymismyönteisyyttä ja liiallinen stressi voi pysäyttää

ammattillisen kasvun. (Ruohotie 2000, 50–52.) Vakituiset työsuhteet ovat muuttumassa yhä harvinaisemmiksi määräaikaisten työsuhteiden määrän kasvaessa. Työsuhteen määräaikaisuuden voidaan ajatella vaikuttavan oman työn arvostukseen ja stressin määrään. Henkilö, jonka työsuhde on jatkuvasti katkolla, ei välttämättä pysty sitoutumaan työyhteisöön samalla tavalla kuin vakituinen työntekijä. Työn tekeminen muuttuu kuitenkin jatkuvasti yksin puurtamisesta tiimimäisemmäksi, mikä vaatii sitoutuneisuutta yhteisen tavoitteen toteuttamiseksi.

Työroolin sisäiset kasvutekijät liittyvät lähinnä työn haasteellisuuteen. Yksitoikkoinen ja puuduttava työ ei anna hyvää pohjaa itsensä kehittämiseksi, kun taas haasteellisempi ja paljon vaihtelua sisältävä työ luo hyvät puitteet kasvuorientaatiolle. Ihmisen kohdatessa työssään uusia tilanteita hänen kasvutarpeensa lisääntyy, jolloin hän todennäköisemmin myös suhtautuu positiivisesti kasvumahdollisuuksiin. Ammatillista kasvua tapahtuu myös itse työssä silloin kun se tarjoaa haastavia tilanteita, jotka ovat kehittäviä itsessään. (Ruohotie 2000, 53–54.)

Henkilökohtaisten kasvutekijöiden joukko on ehkä kaikkein laajin ja kirjavin. Tällaisia ovat esimerkiksi yksilön perheeseen ja elämänvaiheisiin liittyvät tekijät. Lisäksi yksilön omat persoonallisuudenpiirteet ja oppimisorientaatio vaikuttavat vahvasti siihen, millä tavoin yksilö pyrkii kehittämään itseään. Ammatilliseen kasvuun tähtäävien kehittämishankkeiden hyödyllisyys on myös paljon riippuvaista yksilön oppimaan oppimisen taidoista. Yksilöllä, jolla on monipuolisia ja tehokkaita oppimisstrategioita ja motivaatiota oppimiseen, on myös hyvät henkilökohtaiset edellytykset ammatilliselle kasvulle. Motivaatioon taas on vahvasti sidoksissa yksilön realistinen minäkuva omista vahvuuksista ja heikkouksista. (Ruohotie 2000, 54–56.)

Organisatoristen, työrooliin liittyvien ja henkilökohtaisten kasvutekijöiden lisäksi on myös paljon yhteiskunnallisia ja globaaleja ammatilliseen kasvun prosessiin johdattavia tekijöitä. Esimerkiksi teknologiassa, taloustilanteessa ja poliittisessa ilmapiirissä tapahtuvat muutokset aiheuttavat usein vääjäämättä muutospaineita organisaatioissa ja näin ollen myös yksilöissä. Yleensä juuri nämä ulkoiset tekijät ovatkin niitä, jotka alun perin käynnistävät kehitystarpeen myös organisaatioissa ja yksilöissä. (Ruohotie 2000, 58.)

Ammatillisen kasvun tukeminen pohjautuu siis vahvasti työympäristöön. Ihmisillä on yleensä pyrkimys kehittyä, mikäli siihen tarjotaan mahdollisuuksia. Kehittymismahdollisuuksien lisäksi tarvitaan myös työympäristön tukea ja rohkaisua. Kehittäminen ja kehittyminen on tehokasta silloin, kun siihen tähtäävä toiminta lisää sisäistä motivaatiota ja kehittää ammatillista osaamista.

Motivoitunut ja kehittymismyönteinen ilmapiiri taas lisää luovuutta ja innovatiivisuutta organisaatiossa. (Ruohotie 2000, 59–61.)

Seuraavassa alaluvussa luvussa selvitän asiantuntijuuden käsitettä, joka on ammatillisen identiteetin ja ammatillisen kasvun lisäksi olennainen osa tutkielman teoreettista viitekehystä.

3.2 *Asiantuntijuuden ja ammatillisen kompetenssin kehittyminen*

Asiantuntijalla viitataan yleensä henkilöön, jolla on runsaasti omaan alaansa liittyvää osaamista, tietoa ja taitoa. Asiantuntijuuden kehittymistä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta ja sen voidaan nähdä koostuvan monenlaisista eri osa-alueista. Asiantuntijuus nähdään yleensä alakohtaisena, vaikkakin asiantuntijuus voi kehittyä samalla tavoin eri aloilla. Esimerkiksi aloittelijoilla osaaminen on yleensä satunnaista, mutta vakiintuu kokemuksen myötä yhdessä oman suorituksen arviointikyvyn kanssa. Asiantuntijuuden käsitteellä on myös hieman erilainen merkitys suomen ja englannin kielissä. Suomen kielessä asiantuntijuuden käsitteessä painottuu etenkin tietäminen ja ennakointi, kun taas englannin kielen ”expertise” käsittää myös itse tekemisen ja suorittamisen prosessit. (Palonen & Gruber 2010, 41–42.)

Asiantuntijuutta ja sen kehitystä on tutkittu jo useiden vuosikymmenien ajan useasta eri näkökulmasta. Susanna Paloniemi, Helena Rasku-Puttonen ja Päivi Tynjälä (2010) ovat jakaneet asiantuntijuuden tutkimuksen kolmeen eri suuntaukseen:

- a) kognitiivinen, tiedonhankintaa korostava näkökulma
- b) sosiaalinen, asiantuntijakulttuuriin osallistumista painottava näkökulma
- c) tiedon luomisen näkökulma

Kognitiivinen näkökulma on asiantuntijuuden tutkimuksen vanhin, 1960-luvun kognitiivisen psykologian alueelta peräisin oleva suuntaus, joka perustuu tiedollisten toimintojen tutkimiseen. Tämän suuntauksen edustajat ovat perinteisesti olleet kiinnostuneita eroista aloittelijoiden ja asiantuntijoiden välillä sekä kehittymisen vaiheista. Luultavasti kuuluisin esimerkki asiantuntijuuden kehityksen vaiheista on Dreyfusin ja Dreyfusin (1986) malli, jossa asiantuntijuuden kehitys on jaettu viiteen eri kehitysvaiheeseen. Ensimmäinen kehitysvaihe on *noviisi*, joka toimii sääntöjen ja ohjeiden varassa. *Edistynyt aloittelija* osaa ottaa jo huomioon tilannetekijöitä ja *pätevä ongelmanratkaisija* asettaa tietoisia tavoitteita ja toimii tuloskeskeisesti. *Taitava suorittaja* luottaa

jo kokemukseensa ja hahmottaa kokonaisuuksia. *Ekspertti* eli *asiantuntija* kykenee intuitiiviseen päätöksentekoon ja on syvällisesti sitoutunut alaansa. Nykyään pelkän vaiheiden tarkastelun lisäksi on tutkimuksessa alettu kiinnittää huomiota myös asiantuntijuuden kehittymistä tukeviin pedagogisiin ratkaisuihin. (Paloniemi ym. 2010, 13–15.) Toinen, sosiokulttuurinen tutkimussuuntaus on keskittynyt asiantuntijuuden sosiaaliseen ja kulttuurisidonnaiseen luonteeseen. Kolmas, tiedon luomiseen keskittynyt suuntaus taas on kahden edellisen yhdistelmä. Siinä tiedon luomista ja kehittymistä tarkastellaan sosiaalisena prosessina. (Paloniemi ym. 2010, 13.)

Asiantuntijuus on perinteisesti nähty yksilön pysyvähkönä ominaisuutena, joka kehittyy vaiheittain. Nykyään työtehtävät ovat kuitenkin luonteeltaan niin vaihtelevia ja monimutkaisiakin, että yhden ihmisen asiantuntijuus ei välttämättä riitä ratkaisemaan niihin liittyviä ongelmia. Asiantuntijuutta onkin alettu käsitellä myös yhteisöllisen toiminnan ominaisuutena. Asiantuntijuuteen vaikuttavat tällöin kokonaisen työyhteisön ajatukset ja toimintatavat, vaikka niiden taustalla toimivatkin yksilöt. (Murtonen 2004, 77–78.) Jean Laven ja Etienne Wengerin (1991) käytäntöyhteisön käsitteellä viitataan juuri asiantuntijuuden kollektiiviseen luonteeseen, eli asiantuntijuus ei ilmene vain yksilön ajattelussa, vaan tietoa muodostetaan ja jaetaan sosiaalisessa verkostossa diskurssien ja osallistumisen kautta. Näin ollen käytäntöyhteisö vaikuttaa yksilön tiedonmuodostukseen ja asiantuntijuuden kehittymiseen.

Asiantuntijuutta koskevissa tutkimuksissa on kuitenkin harvoin yhdistetty onnistuneesti yksilö- ja yhteisöanalyysi, minkä nähdään johtuvan sekä metodien puutteesta että vaikeuksista ymmärtää käsitteitä ja teoriataustaa. Tähän ongelmaan yksi vastaus on verkostoanalyysi, jonka avulla voidaan tutkia esimerkiksi informaaleja ja formaaleja verkostoasemia, yksilöllisten ominaisuuksien yhteyttä verkostoissa toimimiseen sekä verkostosidoksia. Tutkimusten perusteella tieto siirtyy organisaatioiden sisällä yleensä ennemmin ryhmien sisällä kuin niiden välillä. Lisäksi tiedonvaihdon laatu riippuu sen osapuolista. Asiantuntijat kommunikoivat eri tavalla eri ihmisten kanssa, jolloin asiantuntijan oman osaamisen välittäminen muille on sidoksissa siihen kuka tietoa välittää ja kenelle tietoa välitetään. (Palonen, Lehtinen & Gruber, 2007, 287, 300–301.)

Asiantuntijuus voidaan jakaa useisiin eri ulottuvuuksiin tai elementteihin. Pekka Ruohotien (2006) mukaan asiantuntijuus koostuu seuraavista eri alueista. Ensinnäkin asiantuntijalla on oltava vahva substanssiosaaminen omasta alastaan. Asiantuntijan on myös osattava soveltaa asiantuntijatietoaan ongelmanratkaisutilanteissa. Lisäksi metakognitiivisilla taidoilla on suuri merkitys asiantuntijaksi tulemisessa ja sellaisena pysymisessä, koska ne ohjaavat yksilön reflektointikykyä ja mahdollistavat

korkea-asteisen ajattelun. Myös itsesäätelytaidot ja motivaatiotekijät ovat olennaisia metakognition kannalta, sillä ne taas mahdollistavat itse metakognitiivisen toiminnan. (Ruohotie 2006, 106–108.)

Päivi Tynjälä (2010, 83) on jakanut hieman samalla tavoin asiantuntijuuden neljään pääelementtiin, jotka ovat:

1. teoreettinen tai käsitteellinen tieto
2. käytännöllinen tai kokemuksellinen tieto
3. toiminnan säätelyä koskeva tieto tai itsesäätelytieto
4. sosiokulttuurinen tieto

Teoreettisella tiedolla tarkoitetaan esimerkiksi kirjoissa ja luennoissa esitettyä yleispätevää ja muodollista tietoa. Käytännöllinen tieto taas muodostuu käytännön tekemisen ja kokemusten kautta. Käytännöllinen tieto on usein hiljaista tietoa ja siitä voidaan puhua myös proseduraalisena tietona. Tällä tarkoitetaan taitoja, eli toisin sanoen tietoa siitä, miten jokin asia tehdään. Hiljaisen tiedon näkyväksi tekemiseen tarvitaan yksilön toimintaan kohdistettua reflektiota. Itsesäätelytieto tai toiminnan säätelyä koskeva tieto syntyy juuri reflektion tuotteena. Itsesäätelytieto on yksilön omaan oppimiseen, ajatteluun ja toimintaan liittyvää tietoa. Nämä kolme ensimmäistä asiantuntijuuden elementtiä ovat yksilötason tietoa, kun taas neljäs tiedon muoto, sosiokulttuurinen tieto liittyy sosiaaliin ja kulttuuriin käytäntöihin, joita ovat esimerkiksi työpaikan kirjoittamattomat säännöt. Lisäksi sosiokulttuurinen tieto koostuu työvälineisiin ja erilaisten laitteiden käyttöön liittyvästä tiedosta, eli sosiokulttuurisen tiedon voidaan ajatella muodostavan asiantuntijatiedon reunaehdot. (Tynjälä 2010, 83.)

Asiantuntijuuden eri elementtejä ei voida kuitenkaan ajatella toisistaan irrallisina osina, vaan ne ovat toisiinsa vahvasti sidoksissa. Laadukas asiantuntijuus pohjautuukin näiden kaikkien neljän elementin integraatiolle. Asiantuntijuudelle keskeistä on myös *asteittain etenevä ongelmanratkaisu*. tällä tarkoitetaan sitä, että asiantuntija haastaa jatkuvasti osaamistaan asettamalla itselleen osaamisensa ylärajoilla olevia tehtäviä, joiden kautta hän oppii jatkuvasti lisää ja näin olleen asettaa itselleen yhä haastavampia tehtäviä. (Tynjälä 2010, 84.)

Asiantuntijatyön ominaispiirteisiin kuuluu myös sen kollektiivisuus ja siihen liittyvät sosiaaliset käytännöt. Asiantuntijuus kehittyy parhaiten, kun yksilöllä on mahdollisuus osallistua erilaisten asiantuntijayhteisöjen toimintaan. Asiantuntijayhteisöissä toimimista voidaan tukea jo opiskelun

aikana monenlaisen työelämässä tapahtuvan toiminnan, kuten esimerkiksi työssäoppimisen ja työelämäprojektien, kautta. (Tynjälä 2010, 85.)

Työelämä on kuitenkin jatkuvassa muutoksen tilassa, ja työntekijöiltä vaaditaan yhä moninaisempaa osaamista. Päivi Tynjälä (2010, 79) korostaa elinikäisen oppimisen taitojen ja muutoksiin sopeutumiskyvyn merkitystä nykyajan työelämässä, sillä asiantuntijana pysymiseen tarvitaan kykyä jatkuvaan itsensä kehittämiseen. Huomionarvoista on myös se, että vaikka työelämä muuttuu nopeaan tahtiin, eivät formaalin koulutuksen opetusasetelmat ole juurikaan muuttuneet satoihin vuosiin, eivätkä ne näin ollen tue työelämässä tarvittavien taitojen kehittymistä. Tynjälän vastaus tähän asetelmaan on integratiivisen pedagogiikan malli, jonka avulla voidaan opetusta kehittää yhä työelämälähtöisempään suuntaan. Malli ei ole niinkään opetusmenetelmä, vaan se koostuu useasta periaatteesta, joiden mukaan toimimalla tuetaan osaamisen kehittymistä. Integratiivisen pedagogiikan mallin ensisijainen periaate on se, että kaikkien yllä mainittujen asiantuntijuuden elementtien pitäisi olla yhdisteltävissä toisiinsa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Tynjälä kiteyttää asian näin: ”olennaista on, että opiskelijat joutuvat soveltamaan teoreettista tietoa käytäntöön, käsitteellistämään ja eksplikoimaan kokemuksellista tietoa sekä reflektoimaan omaa toimintaansa ja työpaikan käytäntöjä teoreettisen tiedon valossa.”. Tämä on sovitettavissa myös jo työelämässä olevien kehityksen tukemiseen. Työelämässä tapahtuva oppiminen yleensä informaalia, mutta sen rinnalle tarvitaan myös formaalia oppimista, jotta voidaan esimerkiksi ehkäistä hiljaisen tiedon kautta siirtyvien huonojen työtapojen säilyminen. (Tynjälä 2010, 87–89.)

Asiantuntijuuden kehittymiseen liittyy vahvasti myös ammatillinen kompetenssi. Ammatillisella kompetenssilla tarkoitetaan kykyä tai potentiaalia suoriutua ammatin ja työorganisaation kannalta olennaisista tehtävistä. Se riippuu sekä työntekijän omista valmiuksista että roolivaatimuksista, jotka kohdistetaan työhön. Pekka Ruohotie kehottaa erottamaan ammatillisen kompetenssin työsuorituksesta. Työssä onnistuminen tai epäonnistuminen riippuu yksilön taitojen ja motivaation lisäksi myös ympäristön ominaisuuksista. Kompetenssien kehitys on jatkuva prosessi, jossa yksilö pyrkii vahvistamaan taitojaan jatkuvasti yltääkseen yhä parempiin suorituksiin. (Ruohotie 2005, 4, 8.)

Kanfer ja Ackerman (2005) ovat jakaneet ammatillisen kompetenssin eri osatekijöihin, joita ovat kyvyt, tiedot ja taidot, motivaatio, persoonallisuus ja minäkäsitys. Lisäksi minäkäsitys koostuu vielä itseluottamuksesta ja tehokkuususkomuksista. Ruohotie (2005, 5) on ryhmitellyt nämä osatekijät kahteen eri ryhmään, joista toinen on kognitiiviset kyvyt. Kognitiivisiin kykyihin hän luokittelee

kuuluvaksi kyvyt, tiedot ja taidot. Toinen ryhmä taas sisältää affektiiviset ja konatiiviset valmiudet, joihin kuuluvat Ruohotien mukaan motivaatio, persoonallisuuden piirteet ja minäkäsitys. Myös itsesäätelyvalmiuksilla on erittäin suuri rooli ammatillisen kompetenssin ylläpitämisessä ja kehittämisessä.

Kognitiivisiin kykyihin liittyy olennaisesti älykkyys, joka voidaan jakaa esimerkiksi oivaltavaan älykkyyteen ja kristallisoituneeseen älykkyyteen. Oivaltavalla älykkyydellä tarkoitetaan kykyä abstraktiin päättelyyn ja ongelmanratkaisuun, ja se perustuu pitkälti genetiikkaan. Yleinen kristallisoitunut älykkyys taas on koulutuksen ja kokemuksen kautta kertyneiden tietojen ja taitojen kumuloitumisena muodostunutta älykkyyttä. Oivaltavan älykkyyden voidaan ajatella indikoivan potentiaalia selviytyä älyllisesti haastavista ja luovuutta vaativista työtehtävistä. Yleinen kristallisoitunut älykkyys taas on yhteydessä deklarativiseen ja proseduraaliseen tietoon. Tällä tarkoitetaan sitä, että ongelmat voidaan pyrkiä ratkaisemaan ensisijaisesti opittujen ratkaisumallien avulla sen sijaan, että kehitettäisiin uudenlaisia tilanteeseen sopivia ratkaisumalleja, kuten oivaltavaa älykkyyttä käytettäessä. (Ruohotie 2005, 5; ks. myös Hebb 1942, Cattell 1943.)

Affektiivisia ja konatiivisia valmiuksia ovat persoonallisuuden piirteet, motivationaaliset ominaisuudet ja minäkäsitys. Konaatiolla tarkoitetaan sellaisia tahdonalaisia mentaalisia prosesseja, jotka ohjaavat yksilöä kehittymään. Motivationaaliset ominaisuudet voivat olla mielenkiinnon kohteita tai yleisiä motivationaalisia taipumuksia. Yksi paljon tutkittu motivationaalinen piirre on *suoritustarve*, joka on sisäinen halu ryhtyä haastaviin tehtäviin, hallita niitä ja voittaa esteet, jotka rajoittavat toimintaa. Affektiivisiin ja konatiivisiin valmiuksiin kuuluva *minäkäsitys* liittyy yksilön omaan kyvykkyyteen tai kompetenssiin liittyviin arvioihin. Minäkäsitys poikkeaa itseluottamuksesta siten, että itseluottamus saattaa vaihdella paljonkin ulkoisista tekijöistä riippuen kun taas minäkäsitys on melko pysyvä asia. Itseluottamusta kapeampi käsite on tehokkuususkonus, jolla tarkoitetaan sitä, miten yksilö luottaa kykynsä selviytyä tietyistä tehtävistä tietyssä tilanteessa. Nämä kaikki yhdessä vaikuttavat siihen, miten yksilö todellisuudessa sitoutuu työtehtävään ja suoriutuu siitä. Korkea itseluottamus parantaa todennäköisyyttä tehtävään sitoutumiseen. Tehtävässä onnistuminen taas parantaa itseluottamusta ja näin syntyy positiivinen kierre, jossa suoritus ja itseluottamus paranevat ja mielenkiinto työtä kohtaan lisääntyy. Epäonnistuminen taas laskee itseluottamusta ja mielenkiintoa. (Ruohotie 2005,7; Kanfer & Ackerman 2005.)

Itsesäätely on myös ammattitaidon kehittymiseen vahvasti sidoksissa oleva asia. Itsesäätelyllä tarkoitetaan tavoitteiden saavuttamiseen sidoksissa olevia tunteita, toimintoja ja ajatuksia.

Itsesäätelyyn vaikuttavat myös suoritustilanteisiin liittyvät ennakkokäsitykset ja minäuskomukset, joihin kuuluu edellä mainittu tehokkuususkomus. Itsesäätelyn avulla yksilö mahdollistaa aktiivisen mukanaolon omassa oppimisprosessissaan pyrkimällä säätelmään tunteita, ajatuksia ja toimintoja saavuttaakseen oppimistavoitteet. (Ruohotie 2005, 8–9; Zimmerman 2000.) Oppimisen itsesäätelyprosessi voidaan ajatella kolmivaiheisena. Ensimmäisessä vaiheessa tapahtuu prosessin suunnittelu ja aktivointi. Tämän jälkeen suoritusvaiheessa korostuvat itsekontrollin ja itsetarkkailun merkitykset. Suorituksen jälkeen yksilö reflektoi ja arvioi suoritustaan ja sen perusteella asettaa uusia tavoitteita ja aktivoi uusia oppimisprosesseja. (Ruohotie 2005, 13–14.)

Ammatillisen kompetenssin ylläpitämisen kannalta myös työympäristöllä on suuri merkitys. Oppimiseen ja ammatilliseen kasvuun kannustava työympäristö tukee ammatillisen kompetenssin ja ammatillisen kasvun kehittymistä. Mikäli työympäristö ei tue näitä asioita, on kognitiivisten, affektiivisten ja konatiivisten valmiuksien vahvuudella erittäin suuri rooli. (Ruohotie 2005, 5, 16.)

Seuraavassa luvussa käsittelen tutkimukseni toteuttamista käytännössä esitellen tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymykset sekä tutkimuksen aineiston, metodologiset lähtökohdat ja analyysin etenemisen.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kerron tutkimukseni toteuttamisesta käytännössä. Ensimmäisessä alaluvussa esittelen tutkimukseni tarkoituksen ja tutkimuskysymykseni. Seuraavissa alaluvuissa esittelen tutkimukseni aineiston, metodologiset lähtökohdat ja aineiston analyysin toteuttamisen.

4.1 *Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset*

Tutkimukseni tavoitteena on luoda kuva ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden ammatillisesta identiteetistä sekä ammatillisesta kasvusta ja asiantuntijuuden kehittymisestä. Tutkimuksessani pyrin selvittämään ensinnäkin, millaiset ammatilliset tekijät ovat edesauttaneet hakeutumista opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Lisäksi tavoitteenani on kartoittaa opiskelijoiden ja opettajien käsityksiä omasta ammatillisesta identiteetistään sekä selvittää, miten koulutus heidän mielestään on tukenut heidän ammatillista kasvuaan ja asiantuntijuuden kehitystä. Kiinnostuksen kohteina ovat myös tulevaisuudennäkymät sekä sosiaali- ja terveysalaa että ylempää ammattikorkeakoulutusta koskien. Ammatillinen kasvu on prosessi, ja näin ollen myös tutkimuskysymykset on järjestetty kronologisesti koulutukseen hakeutumiseen vaikuttaneiden tekijöiden käsittelystä muutoksen ja nykyhetken kautta tulevaisuudennäkymiin.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Millaiset ammatilliset tekijät ovat edesauttaneet opiskelijoiden hakeutumista opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa?
- 2) Miten ylempi ammattikorkeakoulutus on tukenut opiskelijoiden ammatillista kasvua ja asiantuntijuuden kehitystä?
- 3) Millaisena opiskelijat kokevat ammatillisen identiteettinsä?
- 4.a) Millaisena opiskelijat ja opettajat näkevät sosiaali- ja terveysalan tulevaisuuden?
- 4.b) Miten ylempää ammattikorkeakoulutusta tulisi kehittää tulevaisuudessa opiskelijoiden ja opettajien näkökulmasta?

4.2 Haastatteluaineisto

Tutkimuksen empiirinen aineisto kerättiin vuoden 2016 touko- ja kesäkuun aikana. Aineisto kerättiin yksilöhaastatteluina käyttämällä strukturoitua, osittain teoriaan pohjautuvaa haastattelurunkoa. Haastateltavina oli sekä opiskelijoita että opettajia, ja käytin eri kohderyhmien edustajien haastatteluissa eri haastattelurunkoa. Opiskelijoiden haastattelussa käytin siis hieman erilaista haastattelurunkoa (liite 1) kuin opettajien (liite 2). Haastatteluja varten hankin tutkimusluvan organisaatiosta, josta haastateltavat olivat. Lähestyin haastateltavia saateviestillä, jossa toin esiin, mitä tutkimus koskee, ja mikä haastateltavien rooli on tutkimuksen kannalta. Ennen haastatteluja pyysin heiltä vielä kirjallisen suostumuksen haastattelujen nauhoittamiseen ja haastatteluaineiston käyttämiseen tutkimuksessani. Aineistonkeruu tapahtui yksilöhaastatteluina, joihin osallistui vapaaehtoisesti yhteensä viisi sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavaa opiskelijaa sekä kaksi heidän opettajaansa. Opiskelijoista kaksi opiskeli sosiaali- ja terveysalan johtamisen koulutuksessa ja kolme sosionomi YAMK -koulutuksessa. Haastateltavat olivat 30–59-vuotiaita naisia. Haastattelut olivat kestoltaan 25–43 minuuttia.

4.3 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Tutkimus on tyypillinen kasvatustieteellinen laadullinen tutkimus, jossa aineisto on kerätty yksilöhaastatteluina käyttämällä strukturoitua, osittain teoriaan pohjautuvaa haastattelurunkoa. Alasuutarin (2001, 83–84) mukaan laadullisessa tutkimuksessa on haastavaa löytää metodi, joka olisi teoreettisen viitekehyksen kanssa täysin sopusoinnussa, sillä laadullisen tutkimuksen yksi ominaispiirteistä on se, että ilmiöitä pyritään tarkastelemaan useasta eri näkökulmasta. Alasuutari painottaakin sitä, että laadullisessa tutkimuksessa aineisto on usein sellaista, joka mahdollistaa ilmiöiden tarkastelun monesta eri näkökulmasta.

Tutkimus pohjautuu fenomenologis-hermeneuttiseen tutkimusperinteeseen. Fenomenologisessa tutkimusperinteessä ihmistä tutkitaan suhteessa elämismailmaansa. Fenomenologisessa tutkimuksessa ihmisen ajatellaan toimivan intentionaalisesti johonkin suuntaan. Tutkimuksen kohteena voivat olla ilmiöiden merkitykset yksilölle. Tuomi ja Sarajärvi kuvailevat tätä seuraavalla tavalla: ”Fenomenologinen merkitysteoria perustuu oletukseen, että ihmisen toiminta on, ainakin suurelta osin, intentionaalista eli tietoisesti ja tarkoitusten mukaisesti johonkin suuntautunutta ja että ihmisen suhde todellisuuteen on merkityksillä ladattua.” (Tuomi & Sarajärvi 2013, 34–35.) Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimusperinteen hermeneuttinen osa tuo tutkimukseen ajatuksen

ymmärtämisestä ja tulkinnasta. Ymmärtäminen on tulkintaa, ja se tapahtuu aina esiymmärryksen pohjalta edeten kehämäisesti (hermeneuttinen kehä). Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa tarkoituksena on tehdä kokemuksen merkityksestä käsitteellinen ja näkyvä. (Laine 2010, 33.)

4.4 Aineiston analyysi

Eskolan ja Suorannan (2008, 161) mukaan laadullisen tutkimuksen analyysitavat eivät ole yleensä kovin selvärajaisia ja ne saattavatkin kietoutua toisiinsa analyysin edetessä. Olen käyttänyt tässä tutkimuksessa laadullisen aineiston analysoinnissa erityisesti sisällönanalyysiä, sillä se soveltuu hyvin litteroituun haastatteluaineistoon, josta pyritään löytämään osiksi palastellusta aineistosta yhtenäisiä kategorioita. Sisällönanalyysiä on kritisoitu siitä, että se jättää tutkimuksen keskeneräiseksi. Tämän vuoksi sisällönanalyysiä tehtäessä onkin erittäin tärkeää, että analyysin perusteella tehdyn aineiston järjestämisen jälkeen keskitytään tarpeeksi pohdiskelemaan järjestetyn aineiston merkitystä. Vasta järjestetystä aineistosta tehtyjä johtopäätöksiä voidaan pitää tutkimustuloksina. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 103–104.)

Käytin aineistoni analysoinnissa teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Analyysitavalle on ominaista se, että tutkija poimii aineistosta tiettyjä ilmauksia ja vasta analyysin loppuvaiheessa yhdistää aineiston sellaiseen teoriaan, jonka hän katsoo sopivaksi. Kuten aineistolähtöisessä analyysissäkin, myös teoriaohjaavassa poimitaan aineistosta ilmauksia, mutta tutkijan aikaisempi teoreettinen tieto ohjaa analyysiä kuitenkin teoriaa testaamatta. Aiempi tieto toimii vain uusia ajatuksia avaavana tekijänä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 117–118.)

Aineiston analyysi eteni vaiheittain siten, että ensin luin aineiston läpi monta kertaa ja pyrin luomaan siitä kokonaiskäsitystä. Sitten aloin lajitella ja ryhmitellä merkityksellisiä ilmauksia etsimällä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia sekä yksittäistapauksia aineistosta. Sen jälkeen loin ilmauksista alaluokkia ja niistä edelleen yläluokkia päätyen tutkimuskysymykseen vastaavaan pääluokkaan. Lopuksi pohdin tulosten merkitystä yleisemmin ympäröivässä yhteiskunnassa ja kokemusmaailmassa.

Seuraavassa luvussa esittelen tutkimukseni tulokset tutkimuskysymyksittäin. Olen koonnut tulokset lyhyesti myös luvun alussa olevaan taulukkoon 5.1.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimustulokset tutkimuskysymyksittäin, siten, että ensin esittelen haastateltujen opiskelijoiden ja opettajien ajatuksia ylempään ammattikorkeakoulutukseen hakeutumista edesauttaneista ammatillisista tekijöistä. Toiseksi keskityn näkemyksiin ylemmän ammattikorkeakoulutuksen merkityksestä opiskelijoiden ammatilliselle kasvulle ja asiantuntijuuden kehittymiselle ja kolmanneksi opiskelijoiden näkemyksiin omasta ammatillisesta identiteetistään. Lopuksi kahdessa viimeisessä alaluvussa käsittelen sosiaali- ja terveysalan sekä ylemmän ammattikorkeakoulutuksen tulevaisuuteen liittyviä opettajien ja opiskelijoiden haastatteluissa ilmenneitä asioita ja kehittämissuhteita. Olen erotellut aineistosta yhteensä 15 teemaa, jotka jakautuvat tutkimuskysymyksiä mukaillen seuraavien alalukujen alle. Teemat ja niiden alateemat olen koonnut myös taulukkoon 5.1. Olen käyttänyt tulosten esittelyssä melko paljon suoria lainauksia haastatteluista havainnollistaakseni mahdollisimman tarkasti haastateltavien näkemyksiä sekä tuodakseni tulosten esittelyyn elävyyttä ja luotettavuutta.

Taulukko 5.1 Tutkimuksen päätulokset

Pääluokka	Yläluokka	Alaluokka
Ylempään ammattikorkeakoulutukseen hakeutumista edesauttaneet ammatilliset tekijät	Esimiespätevyyden saavuttaminen	Muodollisen esimiespätevyyden saavuttaminen
		Esimiehenä toimimiseen vaaditun osaamisen kehittyminen
	Halu työllistyä tai siirtyä toisenlaisiin tehtäviin	Työllistyminen
		Työpaikan vaihtaminen
		Uralla eteneminen
	Halu itsensä kehittämiseen	Yleinen kiinnostus
	Kiinnostus syvällisiin ammatillisiin keskusteluihin	Ammattitaidon kehittyminen
Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen merkitys opiskelijoiden ammatilliselle kasvulle ja asiantuntijuuden kehitykselle	Teoreettinen osaaminen	-
		Teoreettisen tiedon lisääntyminen
		Tietojen syventyminen
	Käytännöllinen osaaminen	Tutkimusmenetelmiin liittyvän tiedon lisääntyminen
		Tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaidot
		Esiintymis- ja argumentointitaidot
		Johtamistaidot
	Itsesäätelytaitoihin liittyvät tekijät	Ongelmanratkaisutaidot
		Itsevarmuuden lisääntyminen
		Näkökulmien laajentuminen
		Voimaantuminen
	Sosiokulttuurinen tieto	Kehittämismyönteisen asenteen voimistuminen
		Työelämän toimintatavat
		Erilaiset työskentelymenetelmät ja työvälineet
Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden näkemyksiä omasta ammatillisesta identiteetistään	Henkilökohtaiset ammatilliset ominaisuudet	Halu kehittyä ja kouluttautua lisää
		Halu työyhteisön kehittämiseen
		Muut henkilökohtaiset ominaisuudet
	Sosiaali- ja terveysalan professioihin liittyvät käsitykset	Sosiaalialan ja terveysalan erilaisuus
		Huoli sosiaalialan professioista
Sosiaali- ja terveysalan tulevaisuus haastateltavien näkökulmasta	Yhteistyön lisääminen	YAMK:n ja yliopistokoulutuksen erilaisuus
		Yhteistyötä eri koulutustaustaa olevien välille
	Huoli asiakkaista	Yhteistyötä sosiaalialan ja terveysalan välille
		Putoaminen palveluiden helminauhasta
	Alan kehittäminen kuntien ja valtion tasolla	Tasa-arvo palveluiden saatavuudessa
		Kuntien ja valtion tarjoamat edellytykset kehittämiselle
		Jatkuva liiallinen kehittäminen
Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen kehittäminen	Tutkintojen rakenteellinen ja sisällöllinen kehittäminen	Valinnaisuuden lisääminen
		Ohjauksellisen tuen lisääminen
		Työelämäyhteistyön lisääminen
		Kansainvälisen yhteistyön lisääminen
	Tutkintojen tunnettuuden ja arvostuksen lisääminen	Opiskelijoiden tieto työskentelymahdollisuuksista
		Tutkintojen määrän kasvu
		Laajalle ulottuva hankeyhteistyö
		Julkaisujen tuottaminen

5.1 Ylempään ammattikorkeakoulutukseen hakeutumista edesauttaneet ammatilliset tekijät

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni koski ylempään ammattikorkeakoulutukseen hakeutumista edesauttaneita ammatillisia tekijöitä. Opiskelijoiden haastatteluaineistosta erottui neljä teemaa liittyen koulutukseen hakeutumiseen vaikuttaneisiin ammatillisiin tekijöihin. Nimesin teemat seuraavalla tavalla:

1. Esimiespätevyyden saavuttaminen
2. Halu työllistyä tai siirtyä toisenlaisiin tehtäviin
3. Halu itsensä kehittämiseen
4. Kiinnostus syvällisiin ammatillisiin keskusteluihin

Ensimmäisessä teemassa on kysymys opiskelijoiden halusta saavuttaa koulutuksen avulla vaadittava pätevyys esimiehenä toimimiseen tulevaisuudessa. Toinen teema liittyy opiskelijoiden odotuksiin koulutuksen tarjoamista mahdollisuuksista edetä uralla tai ylipäätään työllistyä. Kolmannessa teemassa kyse on yleisesti opiskelijoiden halusta kehittää itseään ja neljäs teema koskee koulutuksen tarjoamaa mahdollisuutta keskustella ruohonjuuritason lisäksi myös syvällisesti omaan alan liittyvistä asioista muiden saman ammattilaisten kanssa.

Teema 1: Esimiespätevyyden saavuttaminen

Lähes kaikki haastatellut opiskelijat koulutussuunnasta riippumatta mainitsivat koulutukseen hakeutumisen syynä halun työskennellä tulevaisuudessa esimiestehtävissä. He odottivat koulutukselta sekä muodollisen esimiespätevyyden saavuttamista että esimiehenä toimimiseen vaaditun osaamisen kehittymistä.

Ajatuksena on päästä uralla etiäpäin, eli haluan jossain vaiheessa esimiestehtäviin, se vaikutti siellä vahvasti – – ja odotuksia oli ja on edelleen niistä johtamisopinnoista.

Osa opiskelijoista työskenteli jo valmiiksi esimiestehtävissä ja haki näin ollen koulutuksen kautta pätevyyttä jatkaa kyseisissä tehtävissä. Eräs opiskelija mainitsikin esimiespätevyyden saamisen olevan ehto esimiestehtävissä jatkamiselle hänen sen hetkiselä työpaikallaan.

Mä oon tehny esimiestyötä ja sitten sen jatkamisen ehtona on ollu, että täytyy saaha se pätevyys.

Myös molemmat haastatellut opettajat toivat esille esimiespätevyyden merkityksen kysyttäessä heidän käsityksiään opiskelijoiden koulutukseen hakeutumisen syistä. Kuten opiskelijoidenkin, myös heidän haastatteluissaan nousi esille sekä esimiehenä toimimiseen vaadittavan muodollisen pätevyyden hankkiminen, että osaamisen kehittäminen esimiehenä toimimisen tueksi.

Osa hakee sitä paperia niin sanotusti sitä kelposuutta, mutta sitten meillä se menee myös niin päin, että ku he on ammatti-ihmisiä ja he on valmistunu ammattikorkeakoulusta, ni he hakee sitä osaamista, niinku tavallaan jälkikäteen, et he on jo esimiestehtävissä, johtotehtävissä, ja sit he hakee niinku sitä osaamista tuekseen siihen tehtävään, jossa he jo on.

On tietysti niitäki opiskelijoita, jotka tulee niinkun tavallaan hakemaan pätevyyttä, on työskennelly paljon sos- ja terveysalalla ja sitte käyny erilaisia erikoistumiskoulutuksia, mutta ne ei välttämättä anna sitä niinku esimiehenpätevyyttä riittävää.

Teema 2: Halu työllistyä tai siirtyä toisenlaisiin tehtäviin

Opiskelijat mainitsivat koulutukseen hakeutumiseen vaikuttaneen halun edetä toisenlaisiin tehtäviin kuin missä he haastatteluhetkellä työskentelivät. Kiinnostuksen kohteita oli useita erilaisia. Opiskelijoiden haastatteluissa tuotiin esiin ensinnäkin uralla eteneminen.

Itse halus kyllä tältä alalta, että itselläkin on suunnitelmia, että haluaa edetä uralla.

Yksi haastatelluista opiskelijoista oli haastatteluhetkellä työttömänä ja toivoi koulutuksen avaavan uusia ovia työelämässä. Hän oli suunnitellut myös yrittäjäyystoimintaa ja uskoi koulutuksen tukevan myös yrittäjänä toimimista.

No, tietysti työllistymisodotukset ja oman ammattitaidon kehittyminen ja jopa semmonen, et mulla on suunnitelmissa hyvinvointialan yrittäjäyystoiminta, ja siihen liittyen tää antaa siihe hyvän pohjan.

Eräs haastateltu opiskelija oli erityisen tyytymätön nykyiseen työpaikkaansa ja toivoi koulutuksen tarjoavan väylän työpaikan vaihtamiselle.

Öö totta kai mä toivon, että mä löytäisin jonkun toisen työn, koska mä en viihdy mun nykyisessä työssä. Mä haluan enemmän haasteita ja enemmän kehittyvää työyhteisöä ja semmosen työn, missä mä voin enemmän kehittää ite itteeni. Ja totta kai mä toivon parempaa palkkaa, kukapa ei.

Teema 3: Halu itsensä kehittämiseen

Itsensä kehittäminen ja kiinnostus lisäkoulutuksen tuomaan ammattitaidon kehittymiseen mainittiin myös useissa opiskelijoiden haastatteluissa.

Ja myös tunne siitä, että osaa ja haluaa myöskin sitä lisäkoulutusta, et on kiinnostunu asioista.

Myös toinen haastatelluista opettajista toi esiin opiskelijoiden halun itsensä kehittämiseen koulutukseen hakeutumisen vaikuttimena.

Kyl mä sanoisin et suuri osa tulee ihan kiinnostuksesta ja itsensä kehittämisen näkökulmasta.

Teema 4: Kiinnostus syvällisiin ammatillisiin keskusteluihin

Kiinnostavaa oli se, että yksi haastateltavista mainitsi odottaneensa sitä, että tapaisi koulutuksen kautta henkilöitä, joiden kanssa olisi mahdollista käydä ammatillisia keskusteluja myös syvällisemmin, sillä hän ei nähnyt omalla työpaikallaan olevan mahdollisuutta tämän kaltaiseen keskusteluun.

Odotin sitä kovasti, että pääsee sellaseen oman henkiseen seuraan et voijaan niinku ammatillisesti keskustella. Ehkä muustakin kun niistä ruohonjuuritason asioista, et ihan niinkö siitä työn kehittämisestä ja työjohtamisesta.

5.2 Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen merkitys opiskelijoiden ammatilliselle kasvulle ja asiantuntijuuden kehitykselle

Toisena tutkimusongelmana tässä tutkielmassa selvitin informanttien kokemuksia siitä, millaista merkitystä YAMK-opiskelulla on ollut opiskelijoiden ammatilliselle kasvulle ja asiantuntijuuden kehitykselle. Opiskelijat ja opettajat mainitsivat haastatteluissa useita erilaisia asioita, joiden he kokivat kehittyneen koulutuksen myötä. Teemoittelin aineiston asiantuntijuuden kehittymisen teorioista lähtöisin olevien neljän teeman mukaan. Nimesin teemat hyvin pitkälti Tynjälän (2010, 83) asiantuntijuuden kehittymisen ulottuvuuksien mukaan seuraavalla tavalla:

5. Teoreettinen osaaminen

6. Käytännöllinen osaaminen

7. Itsesäätelytaitoihin liittyvät tekijät

8. Sosiokulttuurinen tieto

Teoreettinen osaaminen pitää sisällään teoreettisen tiedon hallinnan ja syventymisen. Käytännöllinen osaaminen taas voidaan käsittää erilaisiksi taidoiksi. Itsesäätelytaidot ovat opiskelijan itsevarmuuteen sekä käsityksiin omasta ajattelusta ja oppimisesta liittyviä tekijöitä ja sosiokulttuurinen tieto sisältää erilaiset kirjoittamattomat säännöt ja työvälineiden käytön.

Teema 5: Teoreettinen osaaminen

Opiskelijat toivat esiin useita teoreettiseen tietoon liittyviä asioita, joiden he kokivat kehittyneen koulutuksen myötä. Useissa haastatteluissa opiskelijat mainitsivat erityisesti esimiestyöhön ja johtamiseen liittyvän teoreettisen tiedon karttuneen opintojen aikana.

Siis enhän mä oo niinku tienny johtamisesta mitään teoriassa. Et niinku jokaisella on kokemusta jostaki omasta esimiehestä, esimiestyöstä käytännössä, mutta se semmonen teoreettinen puoli siellä, ni kyllä se on niinku mulle ollu iha uutta ja kyllä mä oon siitä tosi paljon oppinu käytännössä.

Kaikki esimiestyöhön liittyvä teoria oli mulle uutta.

Opiskelijoiden haastatteluissa erottui johtamiseen liittyen myös laatujärjestelmiä sekä strategista johtamista ja asiakkuuksien johtamista koskevan tiedon lisääntyminen opintojen aikana. Myös sosiaalityön lähtökohtiin liittyvä teoria tuotiin esiin opiskelijoiden haastatteluissa.

Ja sitten tämmöset niinku laatujärjestelmät oli mulle ihan uusia ja jotenki niinku et, miten se palvelee sitä työn tekemistä, oli aika kiva oivallus.

Strategia on aina aikasemmin jäänyt kauheen etäiseksi ja nyt kun sitä opiskeltiin, niin kyllä mulle tuli paljon ideoita, että miten sitä voisi käytännössä ihan niinku normaalityössä erilailla pitää esillä ja hyödyntää niinku strategioita ja strategista suunnittelua.

Asiakkuuksien hallinta, asiakkuuksien johtaminen oli mulle niinku ihan en tienny siitä mitään ja sitte sekin oli aika mielenkiintoinen näkökulma johtamiseen.

Koulutuksen myötä opiskelijoiden ajankohtainen tietämys sosiaali- ja terveysalan tilasta ja työmarkkinoista oli kehittynyt.

Tavallaan on tullu tässä ehkä valveutuneemmaks, että mitä tää koulutus tulee mulle tarjoomaan – et mitä työskentelymahdollisuuksia ja työmarkkinoihin liittyvää sillai, että millasiin virkoihin voi hakee.

Et ollaan sillai ajan hermolla ja saadaan – – tietoo siitä, että mitä nyt seurataan ja mikä on niinkun esillä ja missä mennään ja mistä voi hakee sitä tietoa.

Tietojen syventyminen verrattuna alempaan korkeakoulututkintoon koettiin myös yhtenä YAMK-koulutuksen antina. Tosin haastateltavien joukossa oli myös yksi opiskelija, joka ei kokenut koulutuksen syventäneen teoreettista tietämystä alemmasta amk-tutkinnosta.

Mennään niinku tavallaan syvemmälle niis ilmiöissä, et mistä niissä on kyse.

Mä jollain lailla koen, että siinei nyt välttämättä oo semmosta mitään syvennettyä tullu niiden [opintojen] kautta aikasempaan osaamiseen ja aikasempaan amkkitutkintoon.

Tutkimuksellisen väylän avautuminen YAMK-koulutuksen myötä tuotiin myös esiin opiskelijoiden haastatteluissa.

Se on yks sellanen ainaki henkilökohtasesti tosi merkittävä, et siihen on auennu sellanen tutkimuksellinen tie, ihan erilainen mitä oli alemman tai ton amkin pohjalta, et tää ylempi amkki on tuonu siihen sellasen ymmärryksen.'

Nää tutkimusmenetelmät ja tutkimukseen liittyvät elementit ja osa-alueet, niin niistä ollaan saatu hirveesti hyvää tietoo.

Opettajat kokivat myös, että opiskelijoiden ajankohtainen tietämys alan työnhakumahdollisuuksista on lisääntynyt koulutuksen myötä. Lisäksi he toivat esiin opiskelijoiden tiedon laajentumisen ja syventymisen opintojen aikana.

Teema 6: Käytännöllinen osaaminen

Käytännöllisiin taitoihin liittyen opiskelijat toivat haastatteluissa esiin etenkin tiimityöskentelytaitoja ja vuorovaikutustaitoja koskevia asioita. Ylemmässä ammattikorkeakoulutuksessa työskennellään tiimeissä, ja opiskelijat kokivatkin tiimityöskentelytaitojensa kehittyneen paljon koulutuksen aikana. Erityisesti aikataulut ja toisten huomioon ottaminen tuotiin esiin tiimityöskentelytaitojen kehittymiseen liittyen.

Ja sit mä oon oppinu tiimityöstä lisää, me tehää kaikki tehtävät ryhmissä, ni kyllähän se niinku kasvattaa, kun on viis erilaista ihmistä ja aika tiukat aikataulut ja korkeet vaatimukset.

Ekana päivänä muodostettiin tiimit, missä on eri alojen asiantuntijoita, ni sit se, että mitenkä sä osaat ottaa niinkun muuta porukkaa huomioon ja muuta, elikkä tavallaan se ryhmätyöskentelyprosessi [on kehittynyt].

Myös vuorovaikutustaitoihin liittyen opiskelijoiden haastatteluissa esiin nousi muiden huomioon ottaminen. Sen lisäksi opiskelijat mainitsivat esiintymis- ja argumentointitaitojensa kehittyneen.

Siinä on oppinu kuuntelemaan muita ja sitten ottaan niinku muita huomioon, niin on ne [vuorovaikutustaidot] kyllä siinä mielessä kehittynyt, kun muuten on aina tehny niin paljon yksin, ni siinä mielessä kyllä.

Uskottavuus ja argumentointitaidot ja sellanen tietty neutraalius siinä, että ne tunnetilat jää muualle ja puhutaan niinkun asioista,

Tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaitojen lisäksi opiskelijat mainitsivat johtamistaitojensa kehittyneen tiimeissä toimimisen myötä, etenkin jos opiskelija oli toiminut projektipäällikkönä jossakin opiskelun osana toteutetussa projektissa. Osana johtamistaitojen kehittymistä mainittiin puheeksiottamisen taito. Lisäksi yksittäiset opiskelijat kokivat ongelmanratkaisutaitojensa ja kirjoittamistaitojensa kehittyneen.

Opettajat uskoivat myös tiimeissä toimimisen kehittäneen opiskelijoiden tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaitoja.

Teema 7: Itsesäätelytaitoihin liittyvät tekijät

Itsesäätelytaitoihin liittyen opiskelijoiden haastatteluissa korostui itsevarmuuden lisääntyminen koulutuksen aikana. Opiskelijat kokivat saaneensa itsevarmuutta omaan toimintaansa ja työskentelyynsä. He puhuivat myös ammatillisesta itsevarmuudesta. Itsevarmuus oli kehittynyt esimerkiksi tiimityöskentelyn tuloksena. Yksi opiskelija kuvasi itsevarmuutensa kehittymistä seuraavalla tavalla.

Mä oon saanu varmuutta, – – miten mä oon toiminu, miten mä pidän kehityskeskustelut, miten mä kommunikoin henkilökunnan kanssa, elikkä just se verkostoituminen muuhun siihen työryhmään ja opiskelijoihin ja keskustelu heidän kanssaan, ni se myös vahvistaa sitä omaa, että on oikeilla linjoilla ja niinku kannattaa jatkaa ja tehdä niinkun omanlaista.

Myös molemmat haastatelluista opettajista uskoivat opiskelijoiden itsevarmuuden lisääntyneen opintojen aikana. Toinen opettajista kuvasi opiskelijoiden itsevarmuuden lisääntymistä eräänlaisena oivalluksena siitä, mitä kaikkea osaakaan.

Aineistosta ilmeni myös, että opiskelijat olivat vahvasti sitä mieltä, että koulutuksen myötä heidän näkökulmansa alan ilmiöihin liittyen olivat laajentuneet. Tämä voidaan myös nähdä

itsesäätelytaitoihin liittyvänä tekijänä. Yksi haastatelluista opiskelijoista kuvasikin huomanneensa tulleen opintojen myötä ulos eräänlaisesta kuplasta ja alkaneensa nähdä asioita ja ilmiöitä useammasta eri näkökulmasta.

Niin se on niinkun omasta mielestä ni semmonen mikä tässä on selkeytyny et – – ku on niin monta vuotta työelämässä, ni on siinä omassa kuplassaan. Ja sit ku tulee sieltä kuplasta ulos jälleen kerran, et ruvetaas nyt oikeesti niinku miettiin näitä asioita, vaikka ne olis sitä arkipäivää itselle itselle, niin se, että saa sellasia ahaa-elämyksiä siitä, että tää ei ookaan nii mustaa ja valkosta. Ehkä enemmänkin se et sillä ilmiöllä on aina monta eri puolta.

Opettajat näkivätkin näkökulmien laajenemisen yhtenä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tarkoituksista, ja uskoivat sitä myös tapahtuneen opiskelijoiden opintojen aikana.

Ylemmän tutkinnon tarkoitus on – – katsoa laajemmin asioita, elikkä ei enää asiakaslähtöisesti sen asiakkaan edun huomioiden, vaan sitten niinku lähtien kattoon sitä palvelujärjestelmää ja lainsäädäntöä ja palveluohjausta niinku teoreettisesti ja hakee sitte sitä kautta uusia, niinkun just sitä kehittämistä.

Yritetään, ehkä niinku sillee herätellä, että mikä on se ilmiötaso niissä asioissa.

Yhtenä itsesäätelytaitona voidaan pitää yksilön omaa ajattelua ja toimintaa koskevaa ajattelua. Opiskelijat eivät haastatteluissa tuoneet täysin suoraan esiin tähän liittyviä asioita, mutta oman ajattelun ja toiminnan reflektoinnin kehittyminen oli havaittavissa haastatteluissa. Yksi opiskelija kuvasi itsessään tapahtunutta kehitystä seuraavalla tavalla.

Kyllä sitä tarkkailee omaa käytöstään ja sitä miettii, et mikä se mun osuus on missäki tehtävässä ja keskustelussa.

Opettajat toivat haastatteluissa esiin opiskelijoiden ajattelun kehittymiseen liittyen voimaantumisen. Opettajat kokivat, että opiskelijoiden ymmärrys omista vahvuuksista lisääntyy opintojen aikana ja he kokevat tämän myötä voimaantumista. Myös kehittämismyönteisen asenteen ja kehittämistä koskevan aloitteellisuuden kehittyminen tuotiin esiin opettajien haastatteluissa.

Teema 8: Sosiokulttuurinen tieto

Sosiokulttuurisella tiedolla voidaan tarkoittaa esimerkiksi työelämän kirjoittamattomia sääntöjä ja toimintatapoja sekä erilaisten työssä käytettävien työkalujen käytön hallintaa.

Opiskelijat kokivat sosiokulttuurisen tiedon kehittyneen esimerkiksi opiskeluun kuuluvien projektien yhteydessä toteutetuilla yritysvierailuilla. Lisäksi sosiokulttuurisen tiedon koettiin

kehittyneen ryhmätyöskentelyssä, sillä ryhmässä työskennellessä opintojen aikana, eteen voi tulla ristiriitoja samalla tavalla kuin työelämässäkin. Yksi opiskelijoista kuvasi tätä seuraavalla tavalla.

Ryhmässä voi tapahtua ristiriitatilanteita kun tehdään töitä. Eli sä käyt koko ajan tavallaan niitä, mitä me opiskellaan, ni niitä asioita myös siellä oman ryhmän kanssa läpi.

Osa opiskelijoista kaipasi opintoihin myös lisää ongelmatilanteiden hallintaan sopivien menetelmien käsittelyä niin työyhteisön sisällä ilmenevien kuin asiakkaidenkin kanssa tapahtuvien tilanteiden näkökulmasta.

Näitä ongelmatilanteita on, kun ihmisten kanssa ollaan tekemisissä, jos se ei oo työyhteisössä, niin niitä on asiakkaiden kanssa, ja niitten käsittelyyn kyllä niin kaipaisin lisäoppeja ja menetelmiä.

Toinen opettajista toi esiin sen, kuinka osallistavia työskentelymenetelmiä käyttämällä toivottiin näiden menetelmien siirtyvän myös työelämässä käytettäväksi opiskelijoiden mukana.

Tavallaan me samoilla työvälineillä osallistetaan opiskelijoita, jolloin toivotaan, että se siirtyy heillä semmonen näkemys siitä, että mennyttä on ne ajat, että jos puhuu lähijohtajista, nii et lähijohtaja yksin päättäis ja tekis ja miettis, vaan että tehdään yhdessä, ja et saa sen porukan liikkeelle.

Opiskelijat toivat haastatteluissa esiin monenlaisia konkreettisia ja abstraktimpia työvälineitä, joiden käytön he kokivat kehittyneen opintojen aikana. Erilaiset työskentelytavat nähtiin työvälineinä. Esiin tuotiin esimerkiksi skenaariotyöskentely, joka koettiin uudennaiseksi työvälineeksi.

Skenaariotyöskentely oli mulle iha uutta, mä en ollu ikinä ennen tehny niinku tämmöstä tulevaisuustyöskentelyä, ainakaan niin järjestelmällisesti, ku mitä tossa koulutuksessa on tehty.

Myös opintojen loppuvaiheessa toteutettava portfolio työskentely nähtiin hyvänä työskentelyvälineenä, mutta yksi opiskelijoista toi esiin sen, että työskentelytapaa kannattaisi myös kuljettaa mukana koko opintojen ajan eräänlaisena työvälineenä.

Yksi hyvin konkreettinen työväline, jonka käytön koettiin kehittyneen, oli OneDrive-pilvipalvelu. Yksi opiskelija kertoi ensin suhtautuneensa kriittisesti kyseisen palvelun käyttöön, mutta huomanneensa sitten sen helpottavan ryhmätyöskentelyä huomattavasti.

Mutta sitte täällä opintojen aikanahan se [OneDriven käyttö] oli jotenki edellytyski sille, että voidaan ryhmätyötä tehdä ja kotisohvalta, että meidän ei tarvi enää kokoontua johonki kirjoittamaan, niinni se oli tosi jännittävä juttu jotenki, mutta

nyt sen käyttö on tosi luontevaa ja se on kyllä yks sellane konkreettinen työväline mihin oon nyt täällä vasta tutustunu.

Esittäminen ja esitysten suunnittelu koettiin myös työvälineiksi ja ne nousivat myös haastatteluissa esiin kysyttäessä työvälineiden kehittymisestä.

Esittäminen, siis diojen tekeminen ja yhtenäisen esityksen suunnittelu ja ihan sitte se esittäminen, kommunikaatio siinä tilanteessa, on niinku kehittynyt. Mitä mää nyt näkisin tän päivän työelämässä ihan välineinä.

Tiedonhaku oli myös asia, jonka opiskelijat kokivat kehittyneen opintojen myötä. Tiedonhakutaitojen koettiin kehittyneen kuitenkin erityisesti omaehtoisesti, sillä lähipäivinä ei ole aikaa keskittyä erikseen tiedonhakuun liittyviin asioihin. Tiedonhakuun oli haettu apua muilta tahoilta, esimerkiksi yliopistossa opiskelleilta tuttavilta.

Se tiedonhaku on niin avainsana melkein. Ja nimenomaan omaehtoinen, koska siin ei niinku välttämättä täällä lähiopetuspäivinä sit tietenkään sellaseen keskitytäkään.

Myös opettajien haastatteluissa nousi esiin tiedonhakutaitojen kehittyminen opintojen aikana. Lisäksi toinen opettajista mainitsi draaman käytön yhtenä opinnoissa käytettynä työvälineenä, jonka hän toivoi siirtyvän opiskelijoiden mukana myös työpaikkojen toimintaan esimerkiksi esimies- ja kehittämistyössä.

5.3 Sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden näkemyksiä omasta ammatillisesta identiteetistään

Kolmannen tutkimusongelman tavoitteena oli ensinnäkin selvittää, millaisena opiskelijat kokevat ammatillisen identiteettinsä. Kiinnostuksen kohteena oli myös se, miten he näkevät oman professionaalisen asemansa sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen että ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavan näkökulmasta. Kaikki identifioituivat voimakkaasti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisiksi, joskin muutamissa haastatteluissa tuotiin esille se, että vaikka sosiaali- ja terveysala niputetaan yhdeksi kokonaisuudeksi, on sosiaalialan ja terveysalan professioiden välillä suuria eroja ammattiylpeyteen, toimintatapoihin ja hierarkiaan liittyen. Erottelin haastatteluaineistosta kaksi suurempaa teemaa, joiden alle muodostui useita alateemoja. Nimesin yläteemat seuraavalla tavalla:

9. Henkilökohtaiset ammatilliset ominaisuudet

10. Sosiaali- ja terveysalan professioihin liittyvät käsitykset

Henkilökohtaiset ammatilliset ominaisuudet ovat asioita, joita opiskelijat toivat esiin itsestään heiltä kysyttäessä, millaisia ammattilaisia he ovat. Sosionomin professioon liittyvät käsitykset -teema taas sisältää asioita, joita opiskelijat toivat haastatteluissa esiin yleisesti sosionomin professioon liittyen. Tämä teema sisältää erilaisia vertailuja sosionomin professiosta verrattuna sosiaali- ja terveysalan muihin professioihin. Lisäksi teeman alle sisältyvät käsitykset ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten asemasta verrattuna maisterintutkinnon suorittaneisiin.

Teema 9. Henkilökohtaiset ammatilliset ominaisuudet

Kysyttäessä opiskelijoilta, millaisia ammattilaisia he mielestään ovat, korostuivat henkilökohtaisista ammatillisista ominaisuuksista ylivoimaisesti voimakkaimmin opiskelijoiden haastatteluissa itsensä kehittämiseen liittyvät asiat. Kaikki haastatellut opiskelijat mainitsivat ammatillisuuttaan kuvaavan sen, että he ovat halukkaita kehittymään ja kouluttautumaan jatkuvasti lisää. Kehittymishalukkuus kuvasti siis haastateltujen opiskelijoiden ammatillista identiteettiä hyvin vahvasti.

Mä pyrin ainakin oleen ja kuvittelen olevani semmonen, että mä haluan kuitenkin koko ajan oppia uutta ja kehittyä.

No mä oon sellanen elinikäinen oppija ja kannatan sitä ja tämmöstä muutoksessa elämistä ja ammattilaisuus on kasvamista siihen itse asiassa.

Itse koen, että pitää oppia vielä paljon uutta eikä koskaan oo, jotenki tuntuu, että ei oo valmis.

Kehittymishalukkuus ilmeni myös tilanteessa, jossa työnantajan toimesta mahdollisuutta itsensä kehittämiseen ei ollut. Tämän seurauksena opiskelija oli hakeutunut YAMK-koulutukseen, jotta voisi päästä muihin tehtäviin.

Täällä ei oo niinku tapana käydä kauheesti lisäkoulutuksessa, mikä kuuluu (x ammattilaisen) työhön. Ni se oli yks syy vielä sitte hakeutua tämmöseen jatkokoulutukseen, koska mä koin, että mun osaaminen (x ammattilaisena) heikkenee.

Kyseinen opiskelija ei siis lisäkoulutuksen puutteen takia kokenut pysyvänsä oman substanssialansa ammattilaisena, vaan että hänen ammatillinen osaamisensa kaventui lisäkoulutuksen puutteen vuoksi, mikä taas vaikeutti jatkuvasti mahdollisuuksia hakea muita saman alan työpaikkoja. Kaikki

muutkin haastatellut opiskelijat olivat yhtä mieltä siitä, että ammatissa kehittyminen on tärkeää. Halu ja kyky itsensä kehittäminen nähtiin nykyajan ammattilaiselle melkeinpä välttämättömänä ominaisuutena. Opiskelijat perustelivat näkemyksiään itsensä kehittämisen tärkeydestä esimerkiksi seuraavilla tavoilla.

On tärkeätä, et se on ihan niinku tätä päivää, että jos aikoo työelämässä pysyä tai suunnitella mitä hyvänsä, ottaa vastuuta siitä työllistymisestään ja ammattitaidon kehittämisestä niin kyllä se vaatii sitä täydennyskoulutusta jatkuvaa.

Mun mielestä se on tosi tärkeää. Mun mielestä, kun joku sanoo, että mä oon valmis enkä mä tarvi lisää koulutusta niin se on väärässä. Meijän ala kehittyy kuiteski aika nopeesti ja sun pitää olla aina valmiina ja tulee uusia määräyksiä ja mitä sote tuo tullessaan ja kaikkee. Et sä voi jäädä siihen enää sen vanhan päälle. Sun pitää olla aina valpas ja olla valmiina kattoon tulevaisuuteen ja ja vähän pidemmälle. Miten sä voit suunnitella ja johtaa yksikköä, jos sä elät vaan siinä hetkessä.

Edellisten katkelmien perusteella voidaan sanoa, että haastatellut opiskelijat olivat myös sitä mieltä, että vastuu ammatissa kehittämisestä lepää paljolti ammattilaisen itsensä harteilla.

Kehittymishalukkuuden lisäksi opiskelijat toivat esiin useita muita henkilökohtaisia, itseään kuvaavia ammatillisia ominaisuuksia. Kuvauksissa mainittiin paljolti sellaisia asioita, joissa opiskelijat kokivat olevansa hyviä. Opiskelijat kuvailivat itseään ammattilaisina muun muassa seuraavilla ilmaisuilla:

kärsivällinen

kiinnostunu asioista

rautainen ammattilainen

elinikäinen oppija

hyvä asiakaspalvelija

työyhteisön jäsen

innovatiivinen kehittäjä

henkilöstöjohtaminen on lähellä ja siinä oon hyvä

päivittäistoiminnan organisoinnissa oon hyvä

oon saanu hyvää palautetta asiakkuuksista ja siitä et on pystyny luomaan niitä verkostoja

Myös näiden ilmaisujen perusteella voidaan sanoa, että haastatellut opiskelijat kokivat ammattilaisena olemiseen liittyvän juuri halun itsensä ja työyhteisön kehittämiseen. Lisäksi esiin nousivat johtamis- ja organisointitaidot, asiakkaiden ja työyhteisön jäsenten kanssa toimiminen ja verkostoituminen. Rautainen ammattilainen –ilmaisun voidaan nähdä liittyvän pitkään työkokemukseen ja näin ollen ammattilaiseksi kasvamiseen.

Teema 10: Sosiaali- ja terveysalan professioihin liittyvät käsitykset

Sekä opiskelijoiden että opettajien haastatteluissa tuotiin esiin sosiaali- ja terveysalan eräänlainen niputettu luonne yleisessä keskustelussa, vaikka sosiaaliala ja terveysala ovat todellisuudessa hyvin toisistaan poikkeavia monellakin tapaa. Toinen haastatelluista opettajista kuvaili sosiaalialan ja terveysalan eroja seuraavalla tavalla.

Sosiaali- ja terveysalahan on sillee mielenkiintonen että se niputetaan kaikissa et soteuudistus ja niin edelleen – – mut kylhän se kulttuuri on erilainen. – – Et kylhän sitä terveydenhuoltoon siis syystäkin leimaa sellanen ihan erilainen hierarkisuus, mut sosiaaliala on hyvin keskustelemaa ja kukaan ei oikein halua olla johtaja, kukaan ei halua että niitä johdetaan.

Myös opiskelijat olivat tietoisia sosiaalialan ja terveysalan eroavaisuuksista ja muutamilla opiskelijoilla oli työkokemusta kummaltakin alalta. Opiskelija, joka oli työskennellyt sekä sosiaali- että terveysalalla toi haastattelussa esiin samankaltaisia asioita kuin opettajakin liittyen siihen, että terveysalaa määrittävät enemmän säännöt, kun taas sosiaalialalla tulkitaan monella tavoin erilaisia suosituksia.

Tavallaan näähän [sosiaali- ja terveysala] on ihan kaks eri maailmaa. Ja kaikki tavat ja lait ja kaikki niinko on vähä erilaisia. Terveyspuolella voi ohjata joku tietty standardi – – Täällä [sosiaalialalla] on välillä niinku, annetaan suosituksia, ja sit se on se että missä se kultainen keskitie menee.

Ammatilliseen identiteettiin liittyen muutamassa haastattelussa ilmeni erityinen huoli nimenomaan sosiaalialan professioista ja suunnasta, johon professiot ovat menossa. Yhden haastatellun opiskelijan mukaan sosiaalialan ammattilaiset joustavat työssään äärimmäisyyksiin saakka, vaikka muissa ammateissa on säilynyt asiakkaille asetettavat reunaehdot. Hän toivoi, että sosiaalialan professiot kehittyisivät vahvempaan suuntaan, koska ala on haastava, eikä esimerkiksi sosionominakaan voi toimia kuka tahansa.

Sosiaalialan ammattilainen joustaa ja se jousto on kyllä niinkö tällä hetkellä äärimmilleen, et mä jotenki haluaisin semmosen, et se sosiaaliala kehittyis tai pysyis ees vähänkään semmosena vahvana professiona.

Eräs opiskelija oli lisäksi sitä mieltä, että sosiaalialan työntekijät heikentävät myös itse omalla toiminnallaan heihin kohdistuvaa arvostusta sekä asiakkaiden että työnantajien ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Työntekijät ite niinku omalla käytöksellään ja omalla sallivuudellaan hyväksyy sen, että ei tarvi maksaa enempää palkkaa, meidän ammattitaidolla ei oo merkitystä, me joustetaan. Et eihän asiakkaillekaan tuu sellasta tietynlaista kunnioitusta meitä kohtaan, koska me joudutaan joustamaan.

Ja mitä me sosiaalialan ammattilaiset opetetaan näille asiakkaille, että me joustetaan äärimmäisyyksiin asti, koska muu työelämä ei joustaa, muut professiot ei joustaa, jos et sä lääkäriinajalle mee, ei lääkäri lähe sua kotoa hakemaan ku se kirjoittaa laskun, et sä et oo tullu käynnille.

Yksi opiskelijoista ehdotti lääkkeeksi arvostuksen puutteeseen moniammatillisissa tiimeissä toimimista. Hänen mukaansa ammattiylpeys on arvostuksen kannalta tärkeää, mutta professioiden vastakkainasettelun sijaan niiden tulisi sulautua enemmän toisiinsa.

Ammatilliseen identiteettiin liittyi myös se, miten ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat opiskelijat näkivät itsensä suhteessa saman alan maisteritutkinnon suorittaneisiin. Sekä opiskelijat että opettajat olivat sitä mieltä, että ylemmällä ammattikorkeakoulututkinnoilla ja yliopistotutkinnoilla on molemmilla paikkansa yhteiskunnassa ja työelämässä, mutta koulutusten painotuksissa ja näkökulmissa on eroja. Eräs opiskelija kuvasi sosiaali- ja terveysalan YAMK-koulutuksen ja yliopistokoulutuksen suhdetta seuraavalla tavalla.

Sillai mää se nään, että kumpikaan ei oo parempi eikä huonompi verrattuna toiseen, me tehään samaa hommaa, mutta vähä eri tyylillä.

Haastatteluaineistosta erottui selvästi kolmenlaisia alateemoja liittyen opiskelijoiden ja opettajien käsityksiin Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen ja yliopistokoulutuksen eroavaisuuksista. Koulutusten ominaispiirteiden eroavaisuudet liittyivät haastatteluissa arvostukseen, käytännönläheisyyteen sekä pätevyyteen. Arvostusta käsittelevät asiat liittyivät paljolti siihen, kuinka verrannollinen sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulutus oli yliopistomaailmalle ominaisiin tekijöihin. Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen arvostusta nähtiin lisäävän se, että tutkinto on maisteritasoinen ja se mahdollistaa etenemisen myös tohtoriopintoihin.

Kyl mä nään olevani siellä niinku samalla linjalla siinä mielessä, et ku mä vamistun, nii mää käytän nimitystä, että mä olen maisterin tasoinen, en missään nimessä maisteri, koska se nimike ei ole se, mutta mää nään siitä, et ollaan aika samalla viivalla.

Se on mun mielestä hienoa, et sitä arvostetaan sen verran, että jos sä haluat tohtoriks lähteä, niin sulla on myös se väylä avoinna.

Kaikki haastatellut opiskelijat ja opettajat toivat myös esiin erot käytännönläheisyydessä ylemmän ammattikorkeakoulutuksen ja yliopistokoulutuksen välillä. Kaikki haastatellut korostivat voimakkaasti ylemmän ammattikorkeakoulutuksen käytännönläheisyyttä verrattuna yliopistokoulutuksen teoriapainotteisuuteen. Käytännönläheisyyden nähtiin muodostuvan sekä opiskelijoilla ennestään olevan työkokemuksen kautta että koulutuksen käytäntöön sidottujen toimintatapojen kautta. Käytännönläheisyys nähtiin myös erittäin tärkeänä etenkin juuri sosiaali- ja terveysalalla ja moni haastatelluista opiskelijoista ja opettajista piti työkokemusta vailla olevien maistereiden osaamista ja soveltamiskykyä heikompana kuin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden.

Mä toivon, että mulla on niinku jopa etulyöntiasema maisteriopiskelijoihin, että se teoria on helpompi niinku tuoda käytäntöön meille.

Mun mielestä sosiaali- ja terveystieteillä pitää olla enemmän henkilöitä, mitkä tulee YAMK:n kautta, elikkä niillä on se työkokemus siellä taustalla. – – jos sinne tulee maisteri, jolla ei ole kokemusta, koska näinkin voi olla, niin mun mielestä siinä mennään sit aika härällä puuhun.

Toinen haastatelluista opettajista totesi rekrytoivansa enemmän vastavalmistuneen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneen henkilön kuin vastavalmistuneen maisterin. Hän perusteli sanomaansa seuraavalla tavalla.

He [YAMK-tutkinnon suorittaneet] on jo ammatti-ihmisiä, heillä on ammattitutkinto, he on ollu vähintään kolme vuotta työelämässä. Nyt he on tullu niinku tavallaan hakeen sitä teoreettista pohjaa, sitä tutkimuksellisuutta siihen oman työnsä kehittämiseen.

Sekä opiskelijoiden että opettajien haastatteluissa tuotiin myös voimakkaasti esiin yliopistokoulutuksen tutkimuksellinen luonne. Yksi opiskelijoista yhdisti haastattelussa tutkimuksellisuuden teoriapainotteisuuteen ja koki, että ylempi ammattikorkeakoulutus on työelämäkiinnitteisyytensä vuoksi lähempänä asiakasta.

No yliopistotasohan on pitkälti tutkimuksellista teoreettispainotteista. Sosionomi amkki ja ylempi amkki on niinkun työelämäkiinnitteisempää jollain lailla ja enemmän lähempänä sitä asiakasta.

Molemmat opettajat olivat työskennelleet myös yliopistossa ja he kokivat, että heillä näin ollen on näkemystä sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulusektorista. Toinen opettajista toi esiin yliopiston ja YAMK-koulutuksen tutkimuksellisuuteen liittyvät erot.

Se profiili on erilainen, elikkä se perustutkimushan on yliopiston tehtävä, mutta meidän tehtävä on se soveltava tutkimus ja se kehittämisosaaminen. – – Me ei lähdetä teoria edellä, niinku mä nään että yliopistossa lähdetään, vaan me lähdetään käytäntö edellä ja me haetaan teoriasta ratkaisuja niihin käytännön ongelmiin.

Lisäksi haastatteluissa tuotiin esiin erot ylemmän ammattikorkeakoulutuksen ja yliopistokoulutuksen mahdollistamissa pätevyyksissä. Opiskelijoiden haastatteluissa nousi erityisesti esiin sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan pätevyysiin liittyvät asiat. Opiskelijat toivat esiin sen, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet eivät voi työskennellä sosiaalityöntekijöinä toisin kuin maisterintutkinnon suorittaneet. Lisäksi opiskelijoiden haastatteluissa tuotiin esiin sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan erilainen työnkuva. Opettajat taas toivat haastatteluissa esiin enemmän esimiestyöhön liittyviä ajatuksia. Toinen opettajista koki, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet sopivat sosiaali- ja terveysalalla erityisen hyvin lähiesimiehiksi ja keskijohtoon käytännönläheisyytensä vuoksi, ja maisterit taas keskijohtoon ja ylempään johtoon. Hänen mukaansa ylempi ammattikorkeakoulutus antaa valmiuksia muun muassa muutosjohtamiseen, strategiseen johtamiseen ja laatujohtamiseen, jotka voidaan nähdä tärkeinä työkaluina lähiesimiehenä toimiessa.

5.4 Sosiaali- ja terveysalan tulevaisuus haastateltavien näkökulmasta

Neljännessä tutkimusongelmassa selvitin sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien kohderyhmään kuuluvien opiskelijoiden ajatuksia sosiaali- ja terveysalan sekä ylemmän ammattikorkeakoulutuksen tulevaisuuteen ja kehittämiseen liittyen. Tässä luvussa käsittelen nimenomaan haastatteluissa esiin tulleita sosiaali- ja terveysalan tulevaisuuteen liittyviä ajatuksia, jotka jaoin kolmeen eri teemaan. Nimesin teemat seuraavalla tavalla.

11. Yhteistyön lisääminen

12. Huoli asiakkaista

13. Alan kehittäminen kuntien ja valtion tasolla

Yhteistyön lisäämiseen sisältyy yhteistyön lisääminen alakohtaisesti eri yksilöiden välillä sekä laajemmin sosiaalialan ja terveysalan välillä. Asiakkaiden kohtalosta oltiin erittäin huolissaan tulevaisuudessa huono-osaisuuden lisääntyessä ja vanhusten määrän kasvaessa. Alan kehittäminen kuntien ja valtion tasolla sisältää sosiaali- ja terveysalan palvelurakennemuutokseen liittyviä sekä muita kuntien ja valtion toimintaan liittyviä ajatuksia sosiaali- ja terveysalaa koskien.

Teema 11: Yhteistyön lisääminen

Sosiaali- ja terveysalan tulevaisuus ei näyttäytynyt opiskelijoiden haastatteluissa kovinkaan valoisana. Opiskelijoilla oli kuitenkin paljon erilaisia ideoita ja toiveita tulevaisuuden varalle koskien niin alan työntekijöitä kuin heidän asiakkaitaan sekä sosiaali- ja terveysalaa yleisesti.

Sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden tulevaisuuden kannalta hyvin tärkeänä nähtiin yhteistyön lisääminen. Yhteistyötä kaivattiin lisää ensinnäkin eri koulutustaustaa olevien työntekijöiden välille sosiaali- ja terveysalalla ja lisäksi yleisesti sosiaalialan ja terveysalan välille. Eräs haastateltava kertoi olevansa huolissaan siitä, että työyhteisöissä kilpailu on kovaa ja yliopistokoulutettujen ja ammattikorkeakoulutettujen välillä on eriytymistä työyhteisöissä.

Akateemista koulutusta on kumpikin, mutta sitten näillä ollaan niin tiiviisti omilla tonteillaan, siitä mä en tykkää, vaan mä tykkään semmosista matalan kynnyksen liukumista ja siitä, että ihmiset on valmiita heittäytyyn mukavuusalueensa ulkopuolellekin.

Sosiaalialan ja terveysalan välisestä yhteistyöstä puhuttaessa haastatteluissa mainittiin sosiaali- ja terveysalan palvelurakenteen uudistus eli sote-uudistus useasti. Sote-uudistukseen suhtauduttiin haastatteluissa skeptisen toiveikkaasti. Toisaalta toivottiin, että uudistuksen myötä yhteistyö sosiaali- ja terveysalojen välillä lisääntyisi, mutta toisaalta pohdittiin, että voiko tällainen oikeasti toteutua ja toimia.

Nii, jos nää saatais oikeesti nää raja-aidat niinku nurin ja sitä ihmistä voitais hoitaa niinku ihmisenä sillä osaamisella mitä työntekijöillä on, niin siinä varmasti voitais säästää rahaa. Mutta kauanhan siinä menee, ennenkö ihmiset kasvaa sit niistä lokeroista pois.

Teema 12: Huoli asiakkaista

Yhteistyön lisääntymisen alojen välillä nähtiin olevan erityisen tärkeää myös asiakkaan kannalta, sillä alojen erillisuus johtaa asiakkaiden turhaan siirtelyyn terveydenhuollon ja sosiaalihuollon välillä. Pahimmillaan yhteistyön puutteen nähtiin johtavan myös palveluiden helminauhan katkeamiseen, jolloin asiakas putoaa tyhjän päälle ja seuraukset voivat olla erittäin vakavia.

Me ei voida tehdä joitakin asioita, koska se kuuluu terveydenhuollon tehtäviin, vaikka meillä olis siihen koulutus ja osaaminen ja välineet, ni se ihminen pitää siirtää terveydenhuollon puolelle sitä toimenpidettä varten, koska me ollaan sosiaalihuollon puolella.

Mitä tapahtuu niille asukkaille tai nuorille lastensuojelussa tai jossain muussa, kun se (palveluiden) helminauha katkeaa? Mehän ollaan nähty näitä kaikkee ongelmia niinku tuolla lehdissä on ollu, niin ne on niitä ääripäitä, ja näin voi tapahtuu ja niin ei sais tapahtuu, elikkä jotain muutoksia tää tarvii tää meidän yhteiskunta näissä asioissa.

Huoli asiakkaiden kohtalosta tulevaisuudessa ilmeni myös opettajien haastatteluissa. Seuraavassa opettajahaastattelun katkelmassa ilmenee toive siitä, että suurten muutosten keskellä asiakas voitaisiin edelleen kohdata ihmisenä. Haastateltavan mukaan tähän tarvitaan erityisesti riittävää ammattietiikkaa alan työntekijöiltä.

Et ei se ihminen unohtuis, että ei se asiakas unohtuis, elikkä tavallaan se, että kovin paljon on puhetta nyt siitä, että yhtiöitetään ja valinnanvapaus lisääntyy, jos aattelee asiakkaan näkökulmasta, mut samaan aikaan meillä on tosi huolestuttavia uutisia varsinki vanhuspuolella siitä, että no se oli varmaan tänä aamuna jossain, et vanhuksia kohdellaan kuin esineitä.

Eräs opiskelija oli huolissaan myös siitä, ettei tasa-arvo palveluiden saatavuudessa toteudu tällä hetkellä tarpeeksi hyvin, ja toivoi tätä epäkohtaa kehitettävän tulevaisuudessa parempaan suuntaan.

Se on jotenkin vähän raadollistakin, et sillä on merkitystä missä sä oot syntynyt ja missä sä oot kirjoilla siihen, mitä sä sitten saat, mitä palveluja sä saat, mitä toinen saa mitä sä et saa. Niin semmosta niinkun yhtenä, mitä lähtis kehittää ihan semmosta oikesti niinkun tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta niissä perusasioissa.

Teema 13: Alan kehittäminen kuntien ja valtion tasolla

Sosiaali- ja terveysalojen välillä nähtiin olevan suuria eroja myös kehittämismahdollisuuksissa. Ne haastateltavat, joilla oli kokemusta molemmilta aloilta, olivat sitä mieltä, että terveysalalla on

paremmat mahdollisuudet ja ylipäättänsä enemmän halua alan kehittämiseen kuin sosiaalialalla, jonka nähtiin tulevan aina hieman jälkijunassa.

Elikkä se on mun mielestä tällä [sosiaali]puolella niinku semmonen, että haluaako ne, että kehitty vai haluaako, et se menee sitä samaa vanhaa linjaa, että ollaanko valmiita, kun taas terveyshuoltopuolella ollaan valmiita kehittyyn, halutaan muuttaa, tulee sote-uudistukset, ollaan jo niitä miettimässä.

Yksi haastateltava oli myös sitä mieltä, että työnantajien, kuten kuntien ja valtion tulisi tulevaisuudessa tarjota paremmat edellytykset sille, että myös työntekijöillä olisi mahdollisuus toteuttaa erilaisia kehittämishankkeita tai olla mukana kehittämisprojekteissa.

Vaikka olis kuinka paljon osaamista, motivaatiota, halua tehdä hommia, saada muutoksia aikaseks, mutta jos sulle ei anneta sitä mahdollisuutta, eikä se oo pelkästään sidoksissa rahaan, mutta monesti toki on ja aikaan, et annetaaks sulle työn ohessa esimerkiksi mahdollisuuksia kehittää jotakin, tehdä kehittämishankkeita, projekteja.

Muutokseen ja kehittämismahdollisuuksiin suhtauduttiin pääosin myönteisesti, mutta joissakin haastatteluissa kehittäminen herätti myös kritiikkiä. Kaksi haastateltavista toivoi eräänlaista pysähtymistä kaiken kehittämisen ja muutoksen keskellä ja kritisoiivat hieman sitä, kuinka trendi näyttää olevan se, että kehitetään vain kehittämisen ilosta, vaikka välillä olisi syytä pysähtyä katsomaan, missä mennään. Toinen haastateltavista kritisoi myös sitä, kuinka aina ei ehditä tiedon- ja ajanpuutteen vuoksi ottamaan edes edellisiä ohjeistuksia käytäntöön, kun ylhäältä päin sanellaan jo uudenlaisia ohjeita.

En oo kehityksen vastainen, mutta jotenki niinkö täytyis välillä myös pysähtyä. Että ei kehittää vaan kehittämisen ilosta, vaa jotenki niinkö pysähtyä.

Sen muutoksen täytytys jossain vaihees pysähtyy. Ei voi koko ajan muuttaa jotakin, kehittäminen on sitten eri asia. Pitäskö koko ajan kehittääkään emmä sitäkä tiedä, mutta se muutos, eikä muutos oo aina huonoa, mut koko ajan kun sä opit jonkun uuden asian tai jotain, ni sit se laki muuttuu ja sitten ku laki on muuttunut, ni ehkä siit ei tuukaan ihan tietoo, et miten se pitäis käytännössä olla ja tämmöstä.

Et ollaan vähä koko ajan niinku menossa johonki suuntaan, mut mä en tiedä tietääks kukaan, et mihin suuntaan me ollaan menossa, et koko ajan muutetaan, kehitetään, mutta pysähdytäks missään vaiheessa, että ollaan tässä vähän aikaa, et tehään hommia näin.

Eräs haastateltava kertoi myös kuulleensa, että sosiaalialalle on kaavailtu eräänlaista lyhyttä koulutusta, jonka käytyään kuka tahansa voisi toimia sosiaalialan perustehtävissä. Hän kertoi pitävänsä tätä erittäin huonona ideana, sillä hänen mukaansa tällainen järjestelmä vain lisäisi

kustannuksia, kun joka tapauksessa tarvittaisiin osaavaa henkilökuntaa valvomaan näitä kurssitettuja henkilöitä. Lisäksi virheitä sattuisi enemmän, ja tämä alentaisi entisestään sosiaalialan työntekijöiden arvostusta. Hänen mukaansa sosiaalialalle tarvittaisiinkin osaavampaa henkilökuntaa, mutta vähemmän, jonka seurauksena kustannukset eivät nousisi, mutta tehokkuus paranisi. Hän perusteli näkemystään seuraavalla tavalla.

Kuka tahansa osaa vaihtaa sen vaipan, mut ku se ei oo se juttu, vaan sun pitää osata seurata sen ihmisen vointia. Koska sit se on ihan älytöntä et tehdään sitten se kaks käyntiä, et toinen käy vaihtaan sen vaipan ja sairaanhoitaja käy kattoon että onks se kunnossa se ihminen ja mitä sille tarvii tehdä. Tai sitten ne kokemattomat hoitajat lähettää sen ambulanssilla sairaalaan ilman et se ois oikeesti sitä tarvinnu.

5.5 Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen kehittäminen

Neljännessä tutkimusongelmassa selvitin sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien kohderyhmään kuuluvien opiskelijoiden ajatuksia sosiaali- ja terveysalan sekä ylemmän ammattikorkeakoulutuksen tulevaisuuteen liittyen. Tässä luvussa käsittelen haastatteluissa esiin tulleita nimenomaan ylemmän ammattikorkeakoulutuksen tulevaisuuteen ja kehittämiseen liittyviä ajatuksia, jotka jaoin kahteen eri teemaan. Nimesin teemat seuraavalla tavalla.

14. Tutkintojen rakenteellinen ja sisällöllinen kehittäminen

15. Tutkintojen tunnettuuden ja arvostuksen lisääminen

Teema 14 sisältää opiskelijoiden ajatuksia siitä, miten ylempien ammattikorkeakoulututkintojen rakenteita ja opintojen sisältöjä tulisi kehittää, jotta ne olisivat tarkoituksenmukaisempia ja toimivampia. Teema 15 taas pitää sisällään ajatukset siitä, millä keinoilla ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tunnettuutta ja arvostusta voitaisiin lisätä tulevaisuudessa yhä enemmän.

Teema 14: Tutkintojen rakenteellinen ja sisällöllinen kehittäminen

Koulutuksen rakenteelliseen ja sisällölliseen kehittämiseen liittyen haastatellut opiskelijat mainitsivat useasti valinnaisuuden lisäämisen. Haastatteluhetkellä tutkintoon oli sisällytettävissä

vain 5 opintopistettä valinnaisia opintoja tutkinnon kokonaislaajuuden ollessa 90 opintopistettä. Valinnaisuuden lisääminen nähtiin tärkeänä esimerkiksi asiantuntijuuden kehittymisen kannalta.

Enemmän semmosia niinkun valinnaisia aineita että siitä tulee tavallaan sitä kautta semmosta erityisosaamisen kouluttautumisen mahdollisuutta ja silloin tulee sitä asiantuntijuutta, että tää on tällä hetkellä vähän tämmöstä tasapäästämistä ja mennään saman kaavan mukaan. Jos joku viis opintopistettä on se, missä saadaan sitten valita niin se ei hirveen pitkälle kannattele.

Et jos vaikka suurin osa ryhmästä olis sitä mieltä, että tää on niin tuttu aihealue, että tää täytyy jotenkin käsitellä niin, ettäet me saadaan tästä jotain, niin niitä keskusteluja käydään liian vähän.

Valinnaisuuden lisäämisen tärkeyttä perusteltiin myös sillä, että monilla on jo työnsä kautta paljon kokemusta tiettyjen kurssien teemoista, minkä vuoksi olisi tarkoituksenmukaisempaa voida valita tilalle jokin toinen kurssi, josta opiskelija saisi uutta tietoa.

Ni mä itse toivoisin, että koulutus kehittyis siihen, että sun ei tartti välttämättä käydä näitä (kurseja), jos sulla on tähä pohjaa jo aikasemmin, vaan sä saisit otettua sieltä niitä tavallaan semmosista pooleista niinku itelles ja rakennettua tähän niinku semmosen oman kokonaisuuden. Mun mielest se olis hienoo.

Valinnaisuuden lisäämisen välineenä nähtiin yhteistyön lisääminen. Yhteistyötä toivottiinkin tehtävän enemmän ensinnäkin oppilaitoksen sisällä eri koulutusalojen välillä, mutta myös eri oppilaitosten välillä. Se, että eri korkeakoulujen opiskelijat voisivat ottaa toisten korkeakoulujen kurseja, nähtiin valinnaisuuden kannalta erittäin hyvänä asiana. Tästä keskusteltaessa viitattiin usein myös Tampere3-hankkeeseen, jonka tarkoituksena on yhdistää Tampereen kolme eri korkeakoulua (TAMK, TTY ja TaY) yhdeksi yliopistokonserniksi 1.1.2019 (Tampere3 2017).

Muutamat haastateltavat toivoivat myös lisää ohjauksellista tukea opiskeluun henkilökohtaisen ohjauksen ja lähipäivien muodossa.

Enemmän hopsausta ja enemmän sitä sellasta tietosuutta, et haluanko niinkun minkä alan lisäkoulutusta, erikoistumista ja täydennystä ja siihen mahdollisuutta.

Nyt tuntuu, et ne lähipäivät on joskus semmosia tavallaan, et voidaan sanoo, et kyllähän meillä oli lähipäivä, että kyllähän me tästä alotettiin, mutta nyt siirrytte kotiin ja teette kahenkytä sivun esseen tästä aiheesta. Niin sitä ehkä mä kehittäisin, et pikkasen enemmän tulis semmosta varmuutta, että onhan tää nyt oikein, et onhan tää nyt sinne päin tää mun hommani.

Yksi haastateltava kertoi olevansa erittäin tyytyväinen ylemmän ammattikorkeakoulutuksen järjestämiseen. Hänen mielestään koulutus on erittäin hyvin suunniteltu verrattuna moniin muihin

tutkintoihin eri oppilaitoksissa. Hän mainitsi tosin myös sen, että työn ohessa perheelliselle tutkinnon suorittaminen on haastavaa, mutta tähänkin liittyen hän toi esiin sen positiivisen asian, että tutkinnon suorittamisaikaan on mahdollista saada tarvittaessa myös joustoa.

Myös opettajien haastatteluissa mainittiin useita kehitystarpeita koulutusta koskien. Monet näistä kehitysehdotuksista liittyivät tutkintojen rakenteelliseen ja sisällölliseen kehittämiseen, mutta niistä useissa oli lopullisena tavoitteena kuitenkin ylemmän ammattikorkeakoulutuksen ja tutkintojen tunnettuuden ja arvostuksen lisääminen.

Toinen opettajista mainitsi, että työelämäyhteistyötä ei voi koskaan olla liikaa. Hänen mukaansa yhteistyön tekemiseen tarvitaan siis jatkuvasti uusia sovelluksia, jotta sitä voidaan lisätä. Hänen mielestään opiskelijoita olisi hyvä saada entistä enemmän mukaan erilaisiin hankkeisiin myös muissa organisaatioissa kuin opiskelijoiden omilla työpaikoilla. Aiemmin olleen linjauksen mukaan opiskelijat ovat tehneet opinnäytetöitään oman työorganisaation tarpeisiin, mutta nyt suunta on kohti sitä, että projekteja tehtäisiin myös eri organisaatioille.

Tietysti se, että me saatais niinkun enemmän hankkeita, me saatais niihin hankkeisiin kiinnitetty näit opiskelijoita tekemään opinnäytetöitään. Se ensinnäkin tuo niinkun mainosta heille, he tutustuu organisaatioihin, kenties tuleviin työnantajiiinsa.

Myös kansainvälisen yhteistyön lisääminen nähtiin tärkeänä. Vaikka työelämässä olevilla YAMK-opiskelijoilla ei ole juurikaan mahdollisuuksia lähteä pitkiin vaihtoihin, nähtiin lyhyemmät vaihdot erittäin positiivisena asiana. Hyviä kokemuksia oli jo saatu edellisvuonna järjestetystä Japanin projektista, jossa dataa oli kerätty molempien osapuolten kotimaissa, minkä jälkeen tuloksia käytiin yhdessä läpi Japanissa sijaitsevassa yhteistyöyliopistossa.

Teema 15: Tutkintojen tunnettuuden ja arvostuksen lisääminen

Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen tulevaisuudesta keskusteltaessa rakenteeseen ja sisältöihin liittyvien asioiden lisäksi esille nostettiin ylemmän ammattikorkeakoulutuksen tunnettuuden ja arvostuksen lisäämisen tärkeys. Opiskelijat kokivat olevansa myös itse vastuussa tutkinnon näkyvyyden ja arvostuksen lisäämisessä, mutta toivoivat lisäksi jatkossa lisää keskustelua esimerkiksi siitä, millaisiin tehtäviin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut voi hakeutua. Eräs haastateltava oli havainnut opiskelijatovereidensa keskuudessa epävarmuutta siinä, mikä heidän asemansa työelämässä tulee olemaan tutkinnon suoritettuaan.

Ettei jengillä tosiaan olis sellainen olo, että tässä jotakin niinkun yritetään todistaa tai niinku etsiä sitä paikkaa sitten, että mikä mun rooli on työelämässä.

He ei oikein tiää, et mitä he nyt sitten, miten heidän työtehtävänsä tulee muuttuun, voiko he pyytää tämmöstä, pitäskö hakee ylempää virkaa ja vähän tän tyyppistä.

Eräs haastateltava toi esiin myös tässä yhteydessä sosiaalityöntekijän pätevyyden tunnustamisen tärkeyden tutkinnon arvostukseen liittyen.

Haastatellut opettajat olivat molemmat vahvasti sitä mieltä, että ylemmällä ammattikorkeakoulutuksella on paikkansa työelämässä ja koulutussektorilla nyt ja tulevaisuudessa erilaisista spekulatioista huolimatta esimerkiksi Tampere3:en liittyen.

No siis suoraan sanottunahan ensimmäisiä reaktioitahan Tampere kolmosessa oli että no mites sitte ylempi, että ku sehän menee päällekkäin yliopiston kanssa. Mutta mitä kauemmin mä oon täällä niin sitä enemmän mä uskon meidän ylempään tutkintoon.

Onhan tässä kaikenlaisia pelkoja varmaan ilmassa ollu tota että yliopistot syö amkit pois ja muuta, mut mä nään selvän roolin YAMK-koulutuksella ja sitten taas yliopiston maisterikoulutuksella. Molemmilla on niinku oma rooli, ni mun mielestä täs ei oo niinku mitään pelon aihetta mihinkään suuntaan.

Opettajat perustelivat ylemmän ammattikorkeakoulutuksen olemassaolon kannattavuutta myös sillä, että myös ammatillinen ylemmän korkeakoulutuksen väylä tarvitaan tulevaisuudessakin.

Tää ei silleen volyymiltään kilpaile yliopiston maisteritutkinnon kanssa, mut mä oon ihan varma, että tämmönen aikuiskoulutusväylä maisteritutkintoon, sanotaan nyt ammatilliseen maisteritutkintoon, mikä mä oletan, et se tulee olemaan parin vuoden päästä ihan vaan selkeyden vuoks, koska nyt työelämä on vähän hukassa tän ylempi AMK-tutkinnon kanssa, ni tota tulee säilymään.

Lisäksi opettajien haastattelussa tuotiin esiin se, että ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrän huomattava lisääminen on merkki tunnettuuden ja arvostuksen lisääntymisestä yhteiskunnassa ja korkeakoulutussektorilla.

Ministeriöhän nyt ehdotti, että toi tuplataan niinku tää ylempien määrä, elikkä sehän oli hyvin vahva signaali sille, että nää tutkinnot ei todellakaan oo häviämässä, päinvastoin.

Opettajien haastatteluissa tuotiin esiin, että laajalle ulottuva hankeyhteistyö edistäisi aiemmin mainitun opiskelijoiden työelämäverkostoitumisen lisäksi myös opinnäytetöiden markkinointia ja näin ollen myös ylemmän ammattikorkeakoulutuksen tunnettuutta ja arvostusta.

Kaikkein parasta mainosta on se, että opiskelijat pääsee jonnekin projekteihin, et pääsee niinku näyttämään, mitä he osaa, he on innokkaita ja lahjakkaita, niin kyl se on niinku kaikkein parasta mainosta.

Ja sitten, että saadaan myöskin YAMK-opinnäytetöitä niinkun tavallaan markkinoitua, et he kykenee ja he pystyy tekemään laadukkaita opinnäytetöitä.

Kyseinen opettaja mainitsi myös sen, että opinnäytetöistä tulisi yhä enenevässä määrin kirjoittaa artikkeleita, kuten yliopistoissa kirjoitetaan pro gradu -tutkielmista. Myös artikkelit lisääisivät koulutuksen näkyvyyttä ja edesauttaisivat opinnäytetöiden markkinointia. Tämä vaatii opiskelijoilta hyvää tasoa ja myös innokkuutta artikkelien kirjoittamiseen. Opettajien haastatteluissa tuotiin esiin myös se, kuinka muutamat opiskelijat ovat jatkaneet opintojaan vieläkin pidemmälle tohtorikoulutuksiin. Tämänkin väylän auki pitäminen oli opettajien mielestä tärkeää ja sen nähtiin olevan merkki siitä, että ylempi ammattikorkeakoulutus on lisäämässä arvostustaan ja nousemassa yhä enemmän yliopistokoulutuksen vertaiseksi.

Seuraavaan lukuun olen koonnut yhteenvedon tuloksista ja pohtinut tulosten merkitystä sekä tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Lopuksi olen tuonut esiin joitakin jatkotutkimusaiheita.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tässä luvussa tiivistän tutkimukseni päätulokset sekä nostan esille tutkimukseni tuloksista muutamia näkökulmia ja pohdin niiden merkitystä. Lopuksi arvioin tutkimukseni eettisyyttä ja luotettavuutta ja tuon esille joitakin jatkotutkimusaiheita.

6.1 Tulosten yhteenveto

Tutkimukseni tulosten mukaan sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden haluun hakeutua opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa olivat vaikuttaneet useat ammatilliset tekijät. Ensinnäkin hakeutumiseen oli saattanut vaikuttaa tutkinnon kautta muodollisen esimiespätevyyden saavuttaminen tai esimiehenä toimimiseen tarvittavan osaamisen kehittäminen. Toiseksi haastatteluissa tuotiin esiin tutkinnon tuoma mahdollisuus siirtyä toisenlaisiin tehtäviin joko uran etenemisen muodossa tai työpaikan vaihtamisena. Lisäksi ylipäättään työllistyminen tuotiin esiin hakeutumista edesauttaneena tekijänä. Kolmantena hakeutumiseen vaikuttaneena tekijänä mainittiin halu itsensä kehittämiseen sekä yleisesti että ammatitaitoon liittyen. Yhtenä tekijänä mainittiin myös kiinnostus syvällisiin ammatillisiin keskusteluihin sellaisten puuttuessa opiskelijan sen hetkessä työympäristössä.

Asiantuntijuuden kehittymisen näkökulmasta ylempi ammattikorkeakoulutus oli kehittänyt sekä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden teoreettista että käytännöllistä osaamista. Haastatteluissa mainittiin teoreettisen tiedon lisääntyminen ja syveneminen sekä tutkimusmenetelmiin liittyvän tiedon lisääntyminen. Lisääntynyt teoreettinen tieto koski esimerkiksi sosiaalityön lähtökohtia, strategista johtamista ja laatujärjestelmiä. Käytännöllinen osaaminen taas oli kehittynyt tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaitojen, esiintymis- ja argumentointitaitojen, johtamistaitojen sekä ongelmaratkaisutaitojen osalta. Myös opiskelijoiden itsesäätelytaitoihin liittyvien tekijöiden kohdalla oli tapahtunut kehitystä koulutuksen aikana. Ensinnäkin kaikki opiskelijat kokivat itsevarmuutensa lisääntyneen opintojen myötä. Opettajat mainitsivat opiskelijoilla tapahtuneen myös voimaantumista opintojen aikana. Lisäksi opiskelijoiden näkökulmat alan ilmiöihin liittyen olivat laajentuneet ja kehittämismyönteinen asenne voimistunut. Koulutuksen myötä opiskelijat

olivat myös kartuttaneet jonkin verran sosiokulttuurista tietoaan työelämän toimintatapoihin, erilaisiin työskentelymenetelmiin ja työvälineisiin liittyen. Tätä olivat edesauttaneet erilaiset työelämävierailut ja työelämän kanssa yhteistyössä tehtävät projektit. Lisäksi opiskelussa käytettävät työskentelymenetelmät sekä työvälineet, kuten skenaariotyöskentely, portfolio työskentely ja muutoin osallistavat työskentelymenetelmät olivat edesauttaneet sosiokulttuurisen tiedon lisääntymistä.

Tutkimuksessa selvitettiin myös sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden näkemyksiä omasta ammatillisesta identiteetistään. Näkemykset oli jaoteltavissa henkilökohtaisiin ammatillisiin ominaisuuksiin sekä yleisiin sosiaali- ja terveysalan professioihin liittyviin käsityksiin. Henkilökohtaisia ammatillisia ominaisuuksia olivat halu kehittyä ja kouluttautua sekä halu kehittää työyhteisöä. Lisäksi opiskelijat luettelivat useita henkilökohtaisia ominaisuuksia, joiden he näkivät olevan osa ammattilaisuuttaan. Sosiaali- ja terveysalan professioihin liittyvät käsitykset muodostuivat sosiaalialan ja terveysalan erilaisuuden kuvailuista ja huolesta erityisesti sosiaalialan professioita kohtaan sekä sosiaali- ja terveysalan koulutuksen eroavaisuuksista ylemmän ammattikorkeakoulutuksen ja yliopistokoulutuksen välillä.

Sosiaali- ja terveysalan tulevaisuus herätti paljon ajatuksia opiskelijoiden ja opettajien keskuudessa. Tulevaisuudessa toivottiin yhä enemmän yhteistyötä työelämässä eri koulutustaustaa olevien välille sosiaali- ja terveysalalla. Lisäksi yhteistyötä toivottiin lisäävän yleisesti sosiaalialan ja terveysalan välille. Yhteistyötä tarvittiin työntekijöiden lisäksi myös palveluita käyttävien asiakkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Palveluiden saatavuuden epätasa-arvo ja putoaminen palveluiden helminauhasta herättivät erityisesti huolta. Kuntien ja valtion, eli suurimpien sosiaali- ja terveysalan työnantajien toivottiin tulevaisuudessa tarjoavan yhä paremmat edellytykset kehittämistyölle sekä työntekijöiden osallistumiselle kehittämistyöhön. Kuitenkin jatkuva liiallinen kehittäminen vain kehittämisen ilosta sai kritiikkiä osakseen.

Ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin liittyen tuotiin esiin useita ajatuksia niiden kehittämiseen liittyen. Tutkintoja toivottiin kehitettävän rakenteellisesti ja sisällöllisesti lisäämällä valinnaisuutta, ohjauksellista tukea, työelämäyhteistyötä sekä kansainvälistä yhteistyötä. Lisäksi toivottiin tutkintojen tunnettuuden ja arvostuksen lisäämistä. Tutkintojen tunnettuutta ja arvostusta lisäävinä tekijöinä mainittiin opiskelijoiden tietämys omista työskentelymahdollisuuksistaan, tutkintojen määrän kasvattaminen, laajalle ulottuva hankeyhteistyö sekä julkaisujen tuottaminen.

6.2 Tulosten merkityksen pohdinta

Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen nuoruuden voidaan nähdä olevan samaan aikaan sekä koulutusmuodon haaste että voimavara. Ylemmillä ammattikorkeakoulututkinnoilla ei ole samanlaista perinteistä tieteellisten koulukuntien painotuksiin liittyvää taakkaa kuin yliopistollisilla maisterin tutkinnoilla. Näin ollen ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja voidaan muokata ja suunnata ketterämmin yhteiskunnan ja työelämän asettamiin tarpeisiin ja siten toimia innovatiivisemmin ja kehittämislähtöisemmin. Toisaalta ylemmän ammattikorkeakoulutuksen nuoruus aiheuttaa haasteita etenkin sen arvostukselle ja uskottavuudelle. Olen samaa mieltä tutkimuksen informanttien kanssa siitä, että sekä ylemmillä ammattikorkeakoulututkinnoilla että yliopiston maisterintutkinnoilla on oma paikkansa koulutussektorilla ja yhteiskunnassa. Vuoropuhelua korkeakoulujen välillä tulisikin lisätä sen sijaan, että pidettäisiin tiukasti kiinni pelkästä omasta näkemyksestä ja akateemisesta ylpeydestä, sillä korkeakoulut voisivat oppia paljon toisiltaan opettajien, opiskelijoiden ja muun henkilökunnan välityksellä. Tampere3-korkeakoulufuusion toteutuessa onnistuneesti tämä voi mahdollistua.

Tutkimushaastatteluissa opiskelijat toivat esiin tutkimusmetodeihin liittyvän osaamisensa kehittyneen opintojen aikana ja pitivät positiivisena tutkimuksellisen väylän aukeamista opintojen myötä. Lisäksi haastatteluissa tuotiin esiin, että ensimmäisiä tohtoriksi valmistuneita ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita on jo muutamia. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden jatko-opintovalmiuksista ja tasa-arvoisesta asemasta jatko-opintoihin hakeutuessa tulisikin mielestäni keskustella avoimesti.

Tulosten mukaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden itsevarmuus oli lisääntynyt, näkökulmat alan ilmiöihin liittyen olivat laajentuneet ja kehittämismyönteinen asenne voimistunut. Opiskelijoiden kehittämisosaaminen näkyi myös sosiaali- ja terveysalan ja ylemmän ammattikorkeakoulutuksen tulevaisuutta ja kehittämistä koskevissa tuloksissa opiskelijoiden tuodessa esiin useita kehittämistarpeita ja -ehdotuksia. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden voidaankin nähdä olevan taitavia vastaamaan alati muutoksessa olevan yhteiskuntamme asettamiin haasteisiin sekä hyödyntämään kehittämisosaamistaan myös oman työyhteisönsä hyväksi.

Tutkimukseni tulosten perusteella voidaan sanoa, että sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulutus tukee opiskelijoiden ammatillista kasvua ja asiantuntijuuden kehittymistä.

Tämä voidaan nähdä positiivisena asiana ensinnäkin sosiaali- ja terveysalan professioiden aseman vahvistamisen ja niiden kehittämisen kannalta. Lisäksi opintojen myötä tapahtuvan ammatillisen kasvun ja asiantuntijuuden kehittymisen voidaan nähdä tukevan yksilön työssäjaksamista, työmotivaatiota sekä näin ollen myös pidentävän yksilön työuraa.

6.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyyttä pohdittaessa on tärkeää kiinnittää huomiota sekä tutkittavien kohteluun että tutkimusaineiston käsittelyyn. Arja Kuulan (2013) mukaan tutkimukseen osallistuvan suostumus osallistua tutkimukseen tapahtuu, vaikka tästä ei kirjoitettaisikaan erillisiä sopimuksia tutkittavien kanssa. Kuula toteaaakin, että ”tutkimuksesta informointi muodostaa käytännössä suostumuksen sisällön, johon nojautuen tutkittavat tietojaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään antavat.”. Tutkittavien informointi on siis myös tässä mielessä erittäin tärkeää. Omasta saateviestistäni (liite 4) löytyvät tutkittavien informoinnin kannalta tärkeimmät asiat, eli tutkijan nimi ja yhteystiedot, tutkimuksen tavoite, osallistumisen vapaaehtoisuus, aineistonkeruun toteutustapa ja tietojen luottamuksellinen käsittely. Lisäksi ennen jokaista haastattelua keräsin kultakin haastateltavalta vielä erikseen kirjallisen haastatteluosuuden, jossa kerrattiin vielä, mitä haastatteluiden avulla pyritään selvittämään, ja miten haastatteluaineistoa tullaan käsittelemään sekä korostettiin haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuutta ja haastateltavien anonymiuden säilyttämistä (liite 3). Ennen haastatteluiden aloittamista hain myös tutkimuslupaa tutkimuksen kohteena olevasta organisaatiosta. Hakemuksessa kerroin, mitä tutkimukseni koskee ja miten ja keneltä aion kerätä tietoa organisaatiossa. Tutkimuslupahakemukseen oli liitetty tutkimussuunnitelmani. Kvalitatiivisen aineiston anonymisoinnissa suorien tunnisteiden poistaminen on tärkeää. Tutkimusaineistostani on poistettu suorat tunnistet ja raportoinnissa olen pyrkinyt siihen, ettei haastateltuja henkilöitä voida tunnistaa.

Tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan usein validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla, jotka perustuvat kvantitatiiviseen tutkimusperinteeseen. Kyseisten käsitteiden käyttöä laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa onkin kritisoitu paljon, ja sen seurauksena on syntynyt monenlaisia käsityksiä siitä, miten laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tulisi arvioida. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 134–135.)

Tuomen ja Sarajärven (2013, 136–139) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuus muodostuu useista tekijöistä, joita ei kuitenkaan voida tarkastella täysin toisistaan irrallisina, vaan ne

suhteutuvat aina toisiinsa ja tutkimuksen on oltava johdonmukainen. Luotettavuuden kannalta erittäin olennainen asia tutkimusraportissa on tutkimuksen kohteen ja tarkoituksen määrittely. On tärkeää tuoda tarkasti ja perustellusti esiin se, mitä tutkitaan ja miksi. Lisäksi aineistonkeruun tarkka kuvaus ongelmiseen on luotettavuuden kannalta hyvin olennaista. Aineiston analyysin kuvailu ja perustelu sekä tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu ovat myös tärkeitä osia tutkimuksen kokonaisuudesta. Yhteenvedona tutkimuksen luotettavuudesta voidaan sanoa, että tutkijan on kerrottava raportissaan lukijoille tarkkaan, mutta selkeästi ja ymmärrettävästi, miten hän on tutkimuksensa tehnyt, jotta lukijat voivat parhaalla mahdollisella tavalla tehdä päätelmiä ja arvioita tutkimuksen tuloksista.

Olen määritellyt tutkimusraportissani tarkkaan tutkimuksen kohteen ja tarkoituksen. Lisäksi olen pyrkinyt perustelemaan, miksi aiheeni on relevantti. Olen kertonut myös aineistonkeruusta tarkasti. Analyysin kulun kuvailu on mielestäni riittävä, mutta voisi olla myös hieman syväluotaavampikin. Tutkielman tekeminen on edennyt sykäyksittäin elämäntilanteiden vaihdellessa, millä saattaa olla vaikutusta raportin tekstin yhtenäisyyteen. Aineiston keruusta raportin valmistumiseen on myös kulunut kohtalaisen pitkä aika, minkä perusteella tulokset eivät välttämättä ole niin ajankohtaisia kuin ne voisivat olla.

Tuomen ja Sarajärven (2013, 135) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkijan tekemien havaintojen luotettavuuden lisäksi tulisi huomioida myös tutkijan puolueettomuus. Itselläni ei ole kokemusta ammattikorkeakouluopiskelusta, eikä näin ollen myöskään ylemmstä ammattikorkeakoulutuksesta, joten minulla ei ole ollut henkilökohtaisia intressejä tuoda tässä tutkimuksessa esiin erityisesti kyseisen koulutusmuodon hyviä, eikä myöskään huonoja puolia. Yliopisto-opiskelusta minulla taas on taas paljonkin kokemuksia, eivätkä kaikki ole niin hyviä, etteikö olisi mahdollista, että se olisi vaikuttanut siihen, että aineistoa analysoidessani huomioni olisi kiinnittynyt erityisesti ylemmälle ammattikorkeakoulutukselle ominaisiin kiinnostaviin pedagogisiin ratkaisuihin opiskelussa. Olen kuitenkin pyrkinyt tarkastelemaan aineistoa mahdollisimman puolueettomasti yrittäen päästä sisälle siihen, mitä haastatellut henkilöt ovat omina itsenään halunneet tuoda esiin.

6.4 *Jatkotutkimusaiheet*

Ylempään ammattikorkeakoulutukseen liittyvää tutkimusta ei ole edelleenkään tehty vielä kovin paljon. Mielenkiintoista voisi olla muutaman vuoden kuluttua tutkia Tampereella korkeakoulufuusio

Tampere3:n vaikutuksia ylemmän ammattikorkeakoulutuksen rooliin ja asemaan. Lisäksi syventyminen erityisesti ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ja maisterintutkintojen suorittaneiden työelämään sijoittumiseen olisi mielenkiintoista. Näiden lisäksi mielestäni yksi erittäin ajankohtainen ylempään ammattikorkeakoulutukseen liittyvä tutkimusaihe olisi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden jatko-opintovalmiudet tohtoriopintoihin suuntautuvilla opiskelijoilla. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittamaan hakeutuvien kohdalla voitaisiin ottaa tarkastelun kohteeksi koulutuksen nivelvaiheeseen liittyvä ohjaus. Toki tämä voisi koskea myös jatko-opiskelua suunnittelevia. Sosiaali- ja terveysalalla itsessään tutkittavaa riittää varmasti lähes loputtomiin, ja muutaman vuoden sisällä tullaan varmasti tekemään runsaasti maakunta- ja soteuudistukseen liittyvää tutkimusta.

LÄHTEET

Alasuutari, P. (2001). *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.

Arene (ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto). (2016). *Ammattikorkeakoulujen maisterikoulutus osaamisen uudistajana ja kansallisena koulutusinnovaationa*. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n selvitys YAMK-tutkintojen rakenteellisesta kehittämisestä. Helsinki.

<http://arene.fi/sites/default/files/PDF/2016/YAMK-RAKE/Ammattikorkeakoulujen%20maisterikoulutus%20osaamisen%20uudistajana%20ja%20kansallisena%20koulutusinnovaationa-raportti.pdf>

Cattell, R. B. (1943). The measurement of adult intelligence. *Psychological Bulletin* 40, 153–193.

Dreyfus, H. L. & Dreyfus, S. E. (1986). *Mind over machine: the power of human intuition in the era of the computer*. Oxford: Blackwell.

Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. (2006). Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa A. Eteläpelto & J. Onnismäa (toim.), *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu* (s. 26–49). Vantaa: Kansanvalistusseura.

Filander, K. (2006). Työ, koulutus ja katoavat ammatti-identiteetit. Teoksessa J. Mäkinen, E. Olkinuora, R. Rinne & A. Suikkanen (toim.), *Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen* (s. 43–60). Jyväskylä: PS-kustannus.

Hebb, D. O. (1942). The effect of early and late brain injury upon test scores, and the nature of normal adult intelligence. *Proceedings of the American Philosophical Society* 85, 275–292.

Heikkinen, A. (2001). Ammatillisen identiteetin muodostus. Teoksessa A. Heikkinen, M. Borgman, L. Henriksson, M. Korkiakangas, L. Kuusisto, P. Nuotio & L. Tiilikkala (toim.), *Niin vähän on aikaa. Ammatillisen kasvun katoava aika, paikka ja tila* (s. 10–15). Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampereen yliopisto.

Hintsanen, V., Juntunen, K., Kukkonen, A., Lamppu, V-M., Lempinen, P., Niinistö-Sivuranta, S., Nordlund-Spiiby, R., Paloniemi, J., Rode, J-P., Goman, J., Hietala, R., Pirinen, T. & Seppälä, H. (2016). *Liikettä niveliin – Ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavien opintopolkujen ja koulutusasteiden yhteistyön toimivuus*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 2016:2.

- Kanfer, R. & Ackerman, P. (2005). Work competence: A person-oriented perspective. Teoksessa A.J. Elliot, & C.S. Dweck (toim.), *Handbook of competence and motivation* (s. 336–353). New York: The Guilford Press.
- Kauppila, R. (2007). Ihmisen tapa oppia. *Johdatus sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kettunen, M. & Mäkinen, P. (2015). *Sosiaali- ja terveysalan ylemmän amk-tutkinnon suorittaneiden näkemyksiä jatkokoulutuksesta ja työelämästä*. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Pro Gradu –tutkielma.
- Kuula, A. (2013). *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.
- Laine, T. (2010). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (s. 28–45). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated learning: legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Liikanen, H. (2007). *Tarina ilman nimeä – Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa ylempää AMK-tutkintoa suorittavien narratiivinen identiteetti*. Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalitieteen laitos. Pro Gradu –tutkielma.
- Murtonen, M. (2004). Motivaatio ja työtä koskevat käsitykset asiantuntijaksi kehittymisessä. Teoksessa P. Tynjälä, J. Välimaa, & M. Murtonen (toim.), *Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä* (s. 77–90). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nokelainen, P. (2008). *Modeling of professional growth and learning*. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Akateeminen väitöskirja.
<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67858/978-951-44-7328-9.pdf?sequence=1>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016a). Eurooppalainen tutkintojen viitekehys (EQF).
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_koeopenhamina-prosessi/Eurooppalainen_tutkintojen_ja_osaamisen_viitekehys_xEQFx.html
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2016b). *Valmiina valintoihin. Ylioppilastutkinnon parempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:37.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2017). *Valmiina valintoihin 2. Ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluun*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:25.
- Onnismaa, J. (2006). Johdanto. Teoksessa A. Eteläpelto & J. Onnismaa (toim.), *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu* (s. 11–23). Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Opintopolku. (2016). *Ylempi amk-tutkinto – kehity asiantuntijana*.
<https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/ylempi-amk-tutkinto-kehity-asiantuntijana/>

- Pallonen, T. (2010). *Kansainvälisyysosaaminen ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa palveluliiketoiminnan koulutusohjelmassa*. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro Gradu –tutkielma.
- Palonen, T. & Gruber, H. (2010). Satunnainen, rutiininomainen ja tietoinen osaaminen. Teoksessa K. Collin, S. Paloniemi, H. Rasku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.), *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus* (s. 41–56). Helsinki: WSOY.
- Palonen, T., Lehtinen, E. & Gruber, H. (2007). Asiantuntijuuden verkostot. Teoksessa A. Eteläpelto, K. Collin & J. Saarinen (toim.), *Työ, identiteetti ja oppiminen* (s. 287–304). Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Paloniemi, S., Rasku-Puttonen, H. & Tynjälä, P. 2010. Asiantuntijuudesta identiteettiin – Anneli Eteläpellon tutkimuspolkuja. Teoksessa K. Collin, S. Paloniemi, H. Rasku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.), *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus* (s. 13–37). Helsinki: WSOY.
- Ruohotie, P. (2000). *Oppiminen ja ammatillinen kasvu*. Helsinki: WSOY.
- Ruohotie, P. (2005). Ammatillinen kompetenssi ja sen kehittäminen. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 7(3), 4–18.
- Ruohotie, P. (2006). Metakognitiiviset taidot ja ammatillinen kasvu asiantuntijakoulutuksessa. Teoksessa A. Eteläpelto & J. Onnismaa (toim.), *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja* (s. 106–122). Kansanvalistusseura.
- Sinkkonen, M., Tapani, A., Aho, M., Lipponen, V., Wallin, O., Saari, L. & Cumini, A. (2015). *Ylempi amk-koulutus työelämän kumppanina – moniammatillinen asiantuntijuus hyötykäyttöön*. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tampere.
- Sutela, M. (2015). Lukijalle. Teoksessa M. Sinkkonen, A. Tapani, M. Aho, V. Lipponen, O. Wallin, L. Saarni & A. Cumini, *Ylempi amk-koulutus työelämän kumppanina – moniammatillinen asiantuntijuus hyötykäyttöön* (s. 8–9). Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tampere.
- TAMK (2016a). Sosionomi (ylempi AMK) –koulutus.
<http://www.tamk.fi/web/tamk/sosionomi-yamk>
- TAMK (2016b). Sosiaali- ja terveystieteiden johtamisen koulutus.
<http://www.tamk.fi/web/tamk/sosiaali-ja-terveysalan-johtaminen-yamk>
- Tampere3 (2017). Tampere3: Hyvinvoivan yhteiskunnan kehittäjä, moottori ja tulkki.
<https://www.tampere3.fi/tietoa-meista>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2013). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tynjälä, P. (1999). *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Kirjayhtymä Oy.

- Tynjälä, P. (2010). Asiantuntijuuden kehittämisen pedagogiikkaa. Teoksessa K. Collin, S. Paloniemi, H. Rasku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.), *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus* (s. 79–95). Helsinki: WSOY.
- Vipunen. (2017). Opiskelijat ja tutkinnot.
<https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Opiskelijat-ja-tutkinnot.aspx>
- Zimmerman, B. J. (2000). Self-Efficacy: An essential Motive to Learn. *Contemporary Educational Psychology*, 21(1), 82–91.

Teemahaastattelurunko opiskelijoille

YAMK-koulutuksen merkitys ammatillisen identiteetin ja asiantuntijuuden kehittymiselle

Veera Stylman
Kasvatustieteiden yksikkö
Tampereen yliopisto

TAUSTAKYSYMYKSET

- Ikä
- Aiempi koulutus
- Kuinka kauan olet työskennellyt sosiaali- ja terveysalalla? Millaisissa tehtävissä?
- Millaisissa tehtävissä työskentelet tällä hetkellä?

TEEMA I: AMMATILLINEN KASVU JA AMMATILLINEN IDENTITEETTI

- Miksi päätit hakeutua YAMK-koulutukseen? Mitä odotuksia sinulla oli silloin?
- Millä tavoin työyhteisösi on tukenut YAMK-opiskelua?
- Miten kuvailisit itseäsi ammattilaisena? Minkälainen ammattilainen olet?
- Mitä ammatissasi ja työssäsi kehittyminen merkitsee sinulle?
- Onko koulutus lisännyt mielenkiintoasi omaa alaasi kohtaan?
- Onko koulutus on vaikuttanut motivaatioosi kehittyä alallasi? Miten?
- Onko käsityksesi omasta ammatillisesta kyvykkyydestäsi/asiantuntijuudestasi muuttunut/kehittynyt koulutuksen myötä? Miten?
- Millaisena näet oman roolisi tai asemasi verrattuna saman alan maisteriopiskelijoihin?
- Nykyään työelämässä korostetaan ammattitaidon sijaan mm. moniosaamisen, joustavuuden ja muutosten sietokyvyn merkitystä. Millaisia ajatuksia tämä sinussa herättää?

TEEMA II: ASiantuntijuus ja ammatillinen kompetenssi

- Millaiset alaan liittyvät tiedot ja taidot ovat kehittyneet koulutuksen aikana?
- Millaisia tietoja ja taitoja omalla alallasi ja yleisesti työelämässä tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa?
- Oletko saanut uusia konkreettisia/abstrakteja työvälineitä koulutuksen myötä tai onko joidenkin työvälineiden käyttö kehittynyt? Kerro esimerkki?
- Onko koulutus lisännyt omaan alaasi ja sen työmarkkinoihin liittyvää ajankohtaista tietämystä? Miten?
- Kuvaile ryhmän vuorovaikutusta.
- Millainen on oma roolisi ryhmän jäsenenä?
- Millaisena näet opettajien roolin ryhmässä?
- Ovatko vuorovaikutus- ja ryhmä-/tiimityöskentelytaitosi kehittyneet koulutuksen aikana? Miten?
- Onko koulutuksessa annettu valmiuksia käsitellä konfliktitilanteita? Kerro esimerkki?
- Kiteytä mielestäsi koulutuksen tärkeimmät hyödyt sinulle työurasi jatkoa ajatellen?
- Millaisissa muissa oman alasi sosiaalisissa verkostoissa ja yhteisöissä olet mukana?
- Millaista hyötyä koet koulutuksesta olevan näissä yhteisöissä toimimisen kannalta?

LOPUKSI

- Miten haluaisit kehittää omaa työyhteisöäsi tai alaasi? Millaisena näet alan tulevaisuuden?
- Miten kehittäisit YAMK-koulutusta yleisesti tai omalla alallasi? Millainen on sen tulevaisuus?
- Haluatko kertoa vielä jotain muuta aiheeseen liittyvää?

Teemahaastattelurunko opettajille

YAMK-koulutuksen merkitys ammatillisen identiteetin ja asiantuntijuuden kehittymiselle

Veera Stylman
Kasvatustieteiden yksikkö
Tampereen yliopisto

TAUSTAKYSYMYKSET

- Ikä
- Koulutus
- Kuinka kauan olet työskennellyt tässä tehtävässä?

TEEMA I: AMMATILLINEN KASVU JA AMMATILLINEN IDENTITEETTI

- Millaisia asioita opiskelijat yleensä odottavat YAMK-koulutukselta?
- Miten näihin odotuksiin pyritään vastaamaan?
- Uskotko koulutuksen lisäävän opiskelijoiden kiinnostusta kehittyä edelleen omalla alallaan? Miten?
- Uskotko koulutuksen lisäävän opiskelijoiden kiinnostusta omaa alaansa koskevia ilmiöitä kohtaan? Miten?
- Uskotko koulutuksen vaikuttavan opiskelijoiden käsityksiin omasta ammatillisesta kyvykkyydestään/asiantuntijuudestaan? Miten?
- Miten opiskelijat identifioivat itsensä suhteessa saman alan maisteriopiskelijoihin?
- Nykyään työelämässä korostetaan ammattitaidon sijaan mm. moniosaamisen, joustavuuden ja muutosten sietokyvyn merkitystä. Millaisia ajatuksia tämä sinussa herättää?

TEEMA II: ASiantuntijuus ja ammatillinen kompetenssi

- Millaisia avaintaitoja ja –kompetensseja sosiaali- ja terveysalalla sekä yleisesti työelämässä sinun mielestäsi tarvitaan?
- Millaisia tietoja ja taitoja YAMK-koulutus kehittää?
- Millaisten konkreettisten/abstraktien työvälineiden hallinta on mielestäsi tärkeää sosiaali- ja terveysalan YAMK-opiskelijoille?
- Millaisten työvälineiden käytön osaamista YAMK-koulutus mielestäsi edistää?
- Lisääkö koulutus mielestäsi opiskelijoiden alakohtaista työmarkkinoihin liittyvää ajankohtaista tietämystä? Miten?
- Kuvaile ryhmän/ryhmien vuorovaikutusta.
- Millainen on oma roolisi ryhmän/ryhmien jäsenenä?
- Kiinnitetäänkö koulutuksessa huomiota vuorovaikutus- ja ryhmä-/tiimityöskentelytaitojen kehittämiseen? Miten?
- Annetaanko koulutuksessa mielestäsi valmiuksia käsitellä konfliktitilanteita? Kerro esimerkki?
- Kiteytä koulutuksen tärkeimmät hyödyt opiskelijoiden työurien jatkoa ajatellen?

LOPUKSI

- Miten haluaisit kehittää sosiaali- ja terveysalaa? Millaisena näet alan tulevaisuuden?
- Miten kehittäisit YAMK-koulutusta yleisesti tai sosiaali- ja terveysalalla? Millainen on YAMK-koulutuksen tulevaisuus?
- Haluatko kertoa vielä jotain muuta aiheeseen liittyvää?

HAASTATTELUSUOSTUMUS

Osallistun vapaaehtoisesti Tampereen yliopiston kasvatustieteiden maisteriopiskelija Veera Stylmanin Pro Gradu –tutkielman haastatteluun, jossa pyritään selvittämään YAMK-koulutuksen merkitystä opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun ja asiantuntijuuden kehittymiseen. Haastattelu nauhoitetaan ääninauhalle, jonka jälkeen haastattelu kirjoitetaan tekstitiedostoksi.

Tutkimusjulkaisuun voidaan sisällyttää suoria otteita haastattelusta, mutta haastattelussa esille tulleet asiat raportoidaan tutkimusjulkaisuissa tavalla, jossa tutkittavia tai muita haastattelussa mainittuja yksittäisiä henkilöitä ei voida tunnistaa, ellei toisin sovita.

Paikka ja päiväys

Allekirjoitus ja nimenselvennys

SAATEVIESTI HAASTATELTAVILLE

Hei, sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittava opiskelija. Mitä merkitystä YAMK-koulutuksella on sinulle? Millaista hyötyä koet koulutuksesta olevan työuraasi ajatellen? Minkälainen ammattilainen juuri sinä olet? Mitä alasi asiantuntijuus sinulle merkitsee?

Tarjoan loistavaa mahdollisuutta päästä refleктоimaan omaa oppimistasi sekä pohtimaan YAMK-koulutuksen suhdetta omaan uraasi sekä yleisesti työelämään osallistumalla Pro Gradu –tutkielmani haastatteluun. Osallistumalla olet mukana tuottamassa tärkeää tutkimustietoa YAMK-koulutuksen kehittämistä ajatellen.

Mikäli kiinnostuit, vastaathan allekirjoittaneelle sähköpostitse, puhelimitse tai tekstiviestillä **viimeistään 20.5.2016**. Vastaan mielelläni myös tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Haastattelut toteutetaan haastateltaville sopivina ajankohtina touko- ja kesäkuun aikana. Haastattelut voisi olla mahdollista toteuttaa myös 2.6. ja 3.6. olevina lähipäivinä. Olen erittäin kiitollinen kaikille haastatteluun osallistuville. Alla lisätietoja tutkimuksesta ja haastattelun toteuttamisesta sekä omat yhteystietoni.

Kevätterveisin,
Veera Stylman
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden yksikkö

Tutkimus

Olen yleisen kasvatustieteen ja aikuiskasvatuksen maisteriopiskelija Tampereen yliopistosta ja gradussani tutkin ensinnäkin sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden sekä alan opettajien käsityksiä siitä, miten koulutus tukee opiskelijan ammatillista kasvua ja asiantuntijuuden kehittymistä. Lisäksi tutkin opiskelijoiden ja opettajien käsityksiä koulutuksen tarjoamista työelämän kannalta olennaisista taidoista ja kompetensseista.

Haastattelu

Yksilöhaastatteluna toteutettava haastattelu kestää 45-60 minuuttia. Haastattelu nauhoitetaan ääninauhalle, jonka jälkeen haastattelu kirjoitetaan tekstiedostoksi. Tutkimusjulkaisuun voidaan sisällyttää suoria otteita haastatteluista, mutta haastattelussa esille tulleet asiat raportoidaan tutkimusjulkaisuissa tavalla, jossa tutkittavia tai muita haastattelussa mainittuja yksittäisiä henkilöitä ei voida tunnistaa. Osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Yhteystiedot

Veera Stylman
Sähköpostiosoite: xxxxxxxxxxxxxxxxx
Puhelinnumero: +xxxxxxxxxxxxxxxxx